Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2025

Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála

Eacnamaíocht Bhaile – Eolaíoch agus Sóisialta

Gnáthleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Treoracha d'iarrthóirí:

Roinn A 60 marc
Freagair **deich** gceist ar bith sa roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.

Roinn B 180 marc
Freagair **Ceist 1** agus **dhá** cheist ar bith eile as an roinn seo.
Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1.
Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.

Roinn C 40 nó 80 marc
Freagair ceist **amháin** ar ábhar roghnach **nó** Ceist 4 (croí-ábhar) ar a n-áirítear **cuid (a)** agus **cuid (b) nó (c).**
Má chuir tú isteach obair chúrsa i *dTeicstílí, Faisean agus Dearadh* le haghaidh an scrúdaithe, ní cheadaítear duit ach Ceist 2 sa roinn seo a fhreagairt.

Agus na scéimeanna marcála á bhforbairt, ba chóir an méid seo a leanas a thabhairt faoi deara:

- *In go leor cásanna ní thugtar ach príomhfhrásaí ina bhfuil faisnéis agus smaointe a chaithfidh a bheith i bhfreagra an iarrthóra chun na marcanna sannta a thuilleamh*
- *Níl na tuairiscí, modhanna ná sainmhínithe a thugtar sa scéim uileghabhálach agus is féidir glacadh le freagraí malartacha bailí eile*
- *Braitheann na mionsonraí a theastaíonn in aon fhreagra ar an gcomhthéacs agus ar an gcaoi a gcuirtear an cheist, agus ar an líon marcanna atá ar fáil don fhreagra ar an scrúdpháipéar. D'fhéadfadh riachtanais agus leithdháileadh na marcanna athrú ó bhliain go bliain, dá réir sin*
- *Caithfear focail, nathanna cainte nó frásaí a úsáid i gceart i gcomhthéacs agus níor cheart iad a bhréagnú, agus más léir go n-úsáidtear go mícheart iad nó go mbréagnaítear iad, ní féidir na marcanna a thabhairt*

Tábla na nGrád

Grád	Ábhar Roghnach 1, 3 agus C4	Ábhar Roghnach 2
1	288-320	252-280
2	256-287	224-251
3	224-255	196-223
4	192-223	168-195
5	160-191	140-167
6	128-159	112-139
7	96-127	84-111
8	‹ 95	‹ 83

Nótaí Mínithe - Eacnamaíocht Baile 2025

Ba cheart marcanna mínithe a chur gar don fhreagra ceart/ceart go páirteach. D’fhéadfadh athrú a bheith ann maidir le dathanna na nótaí mínithe.

Nóta Mínithe	Míniú
0	Náid bronnta
✓ 1	Marc **amháin** bronnta
✓ 2	**Dhá** mharc bronnta
✓ 3	**Trí** mharc bronnta
✓ 4	**Ceithre** mharc bronnta
✓ 5	**Cúig** mharc bronnta
✓ 6	**Sé** mharc bronnta
✓ 7	**Seacht** marc bronnta
✓ 8	**Ocht** marc bronnta
⌇	Leathanach bán
F	Marcanna iomlána bronnta don phointe breise
P	Cuid de marcanna bronnta don phointe breise
<	Pointe/obair nach ndearnadh iarracht air/uirthi
A	Marc lascaine

P1	Bain mharc **amháin**
P2	Bain **dhá** mharc
P3	Bain **trí** mharc
P	Bain **ceithre** mharc
P5	Bain **cúig** mharc
P6	Bain **sé** mharc
P7	Bain **seacht** mharc
P8	Bain **ocht** mharc
P9	Bain **naoi** mharc
P1	Bain **deich** mharc
SMM	Scéim mharcála mhionathraithe

I Roinn C, iarrtar ar iarrthóirí ceist amháin a fhreagairt sa roinn seo Baineann Ceist C2 leis an ábhar roghnach Teicstílí, Faisean agus Dearadh. Nuair a fhreagraíonn iarrthóir C2 agus ceist eile as C1, C3, nó C4, cuireann an scrúdaitheoir marc lascaine a i bhfeidhm ionas nach gcuirtear san áireamh i dtaca le hiomlán an pháipéir ach an marc is mó. Úsáidtear an nóta mínithe A chun a thabhairt le fios go bhfuil marc lascaine á chur i bhfeidhm. Mar shampla, chun marc lascaine -23 a chur i bhfeidhm chuirfeadh scrúdaitheoir an A, P10, P10, P3, chun -10 -10, -3 = iomlán -23 a chur i bhfeidhm.

Roinn A

Freagair **deich** gceist ar bith as an roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.

1. Cuir in iúl le tic **(✓)** cé acu fíor nó bréagach atá **gach** ceann de na ráitis seo a leanas.

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:0)

	Fíor	**Bréagach**
Tá nasc idir leibhéal ard salainn a iontógáil agus brú fola ard	✓	
Níl bianna ultra-phróiseáilte chomh folláin le bianna úra	✓	
Is vitimíní sailltuaslagtha iad Vitimín B agus Vitimín C		✓

2. Luaigh **dhá** fheidhm bhitheolaíocha atá ag próitéin sa chorp.

2 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

fás; deisiú cealla coirp; foinse fuinnimh; monarú cealla nua; foirmiú meatáin; craiceann; cillscannáin; táirgeadh hormón; antasubstaintí; einsímí; plasma fola a dhéanamh; srl.

Ainmnigh foinse phróitéine **amháin** sa réim bhia.

1 @ 2 mharc (grádaithe 2:0)

feoil; iasc; táirgí déiríochta, bainne, cáis, iógart; uibheacha; pónairí soighe; gránaigh; cnónna; lintilí; síolta; srl.

3. Cuir in iúl le tic **(✓)** cé acu fíor nó bréagach atá **gach** ceann de na ráitis seo a leanas.

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:0)

	Fíor	**Bréagach**
Bíonn aigéid shailleacha óimige 3 in iasc olúil	✓	
Bíonn snáithíní gearra ar a dtugtar mióimírí i bhfeoil éisc	✓	
Bíonn a lán saille in iasc bán		✓

4. Úsáid na téarmaí atá liostaithe thíos chun na ráitis a leanas maidir le carbaihiodráití a chríochnú.

snáithín cothaithe **ae** **fuinneamh**

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:0)

Spreagtar bia a ghluaiseacht tríd an stéig le ___**snáithín cothaithe**_______.
Scaoileann glúcós teas agus _____**fuinneamh**__________.
Tiontaítear farasbarr carbaihiodráite ina ghlicigin agus stóráiltear san _____**ae**_____________ agus sna matáin í.

5. Tabhair breac-chuntas ar **dhá** thionchar a bhíonn ag an gcócaireacht ar rís.

2 éifeacht @ 3 mharc (grádaithe 3:2:0)

borrann, briseann agus ionsúnn na gráinní leachtanna de bharr teas tais; bogann snáithín; caillteanas vitimín B; tarlaíonn geilitíniú; athraíonn an dath; éiríonn sé in-díleáite; srl.

6. Luaigh **thrí** threoirlíne chothaithe ba chóir a leanúint nuair atá béilí á n-ullmhú do leanaí réamhscoile.

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

ith béilí rialta; béilí cothroma; méideanna sciar atá soláimhsithe; cur i láthair tarraingteach; díspreag nósanna itheacháin beadaí; spreag páistí páirt a ghlacadh in ullmhúchán bia; laghdaigh siúcraí mínphróiseáilte; tabhair isteach blasanna nua de réir a chéile; cuimsigh torthaí/glasraí; srl.

7. Mol cáis a bheadh oiriúnach do **gach** mias thíos, agus úsáid á baint agat as na cáiseanna seo a leanas.

slisní de cháis chéadair **cáis uachtair** **cáis parmasán**

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

Miasa	Cineálacha cáise
Pasta carbonara	**cáis parmasán**
Císte cáise líomóide	**cáis uachtair**
Ceapaire cáise	**slisní de cháis chéadair**

8. Mínigh **trí** bhuntáiste a bhaineann le lipéadú bia don tomhaltóir.

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

cabhraíonn sé le rogha fheasach a dhéanamh; eolas maidir le: cothaithigh; ailléirginí; breiseáin; modhnuithe géiniteacha; srl. comhábhair in ord íslitheach de réir meáchain; cainníocht ghlan; tír thionscnaimh; dáta faoinar cheart a úsáid; dáta ar fearr roimhe; treoracha cócaireachta; treoracha stórála; ainm agus seoladh an déantóra; dearbhú cáilíochta m.sh. marc Bhord Bia; táirgí orgánacha; trádáil chóir; srl.

9. Mínigh an tionchar a d'fhéadfadh na tosca seo a leanas a imirt ar bhéile a phleanáil do theaghlach.

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

An t-airgead atá ar fáil nuair nach bhfuil ach beagán airgid, caith an t-airgead go cúramach trí bhianna próitéine níos saoire a cheannach; cuardaigh margaí iontacha/tairiscintí speisialta; seachain tobcheannach; is ionann cothú bia ar chostas íseal agus bia ar chostas ard; srl.
An t-am atá ar fáil cuir an t-am a nglacann sé chun bia a ullmhú, a réiteach agus a riar san áireamh; roghnaigh miasa ar féidir a réiteach in achar gearr; is féidir bia saoráideach a úsáid mura bhfuil mórán ama ann; srl.
An trealamh atá ar fáil cinntigh an trealamh atá ar fáil; úsáid trealamh a shábhálann am; srl.

10. Ainmnigh **dhá** chineál / fhoinse d'fhuinneamh in-athnuaite.

2 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

fuinneamh gréine, fuinneamh gaoithe, cumhacht hidrileictreach; geoiteirmeach; bithmhais/bithfhuinneamh cumhacht núicléach; hidrigin; fuinneamh taoide; srl.

Mínigh buntáiste **amháin** a bhaineann le fuinneamh in-athnuaite.

1 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

níos lú astaíochtaí carbóin; níos lú truailliú aeir; iontaofacht níos fearr; cruthú poist; mairfidh sé; neamhdhíobhálach don timpeallacht; níos saoire; srl.

11. Luaigh **trí** thoisc le cur san áireamh nuair atá earraí á gceannach ar cairde.

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

an ceannach riachtanach é; táillí ráta úis; táillí breise i bhfolach; pionóis as aisíocaíochtaí a chailleadh; fad na n-aisíocaíochtaí; cén uair a bheidh na hearraí agat; srl.

12. Tabhair breac-chuntas ar **thrí** úsáid éagsúla a bhaintear as teicstílí tí.

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

níochán; triomú; insliú; teas; cosaint; maisiú/aeistéitic; dódhíonadh; compord; srl.

13. Luaigh **trí** mhíbhuntáiste a bhaineann le héadaí a cheannach ar líne.

3 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)

éiginnteacht faoi cháilíocht; fadhbanna seachadta; riosca calaoise; costas d'earraí a thabhairt ar ais; earraí lochtacha; eispéireas siopadóireachta neamhphearsanta; bagairt de chamscéimeanna digiteacha; moilleanna ar sheachadadh; deacrachtaí le haisíocaíochtaí; srl.

14. Cén t-eolas a thugann **gach** ceann de na siombailí cúraim fabraice seo thíos in iúl don tomhaltóir?

2 @ 3 mharc (grádaithe 3:2:0)

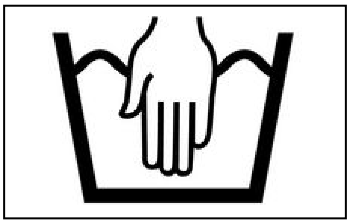

(*www.woolmark.com*)

nigh de láimh amháin; teocht d'olann, fabraicí fíneáilte; srl.

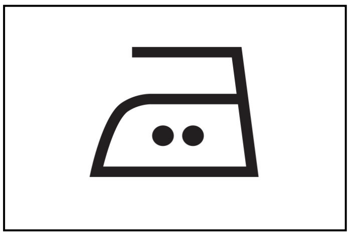

(*www.omo.com*)

iarann meánach; teocht d'olann, meascáin phoileistir; srl.

Roinn B

Freagair **Ceist 1** agus **dhá** cheist ar bith eile as an roinn seo.
Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.

Ceist 1

Nuair a cheannaíonn tomhaltóirí bianna saoráideacha, ba chóir dóibh rogha chiallmhar a dhéanamh agus luach cothaitheach a chur san áireamh.

Sa tábla thíos, taispeántar eolas cothaitheach in aghaidh an 100 g le haghaidh dhá chineál anraithí glasraí saoráideacha agus a gcostas.

	Anraith A **Cócaráil-fuaraigh**	**Anraith B** **Stánaithe**
Costas	€2.89	€2.00
Fuinneamh (kcal)	27 cileacalra	32 cileacalra
Próitéin	1.1 g	0.8 g
Carbaihiodráití **dar siúcraí**	4.3 g 2.2 g	5.6 g 1.0 g
Snáithín	3.0 g	0.5 g
Saill **ar sáitheáin di**	0.6 g 0.1 g	0.5 g 0.3 g
Salann	0.2 g	0.8 g

(a) Agus úsáid á baint as an eolas a chuirtear i láthair sa tábla thuas, luaigh cé acu anraith a mholfá do thomhaltóir a cheannach.
Tabhair **ceithre** chúis le do rogha. (24 marc)

Ainm 4 mharc (grádaithe 4:0)**, Cúiseanna: 4 @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:2:0)

Anraith A: níos lú cileacalra chun murtall a chosc; níos mó próitéine le haghaidh fáis/deisithe; níos mó carbaihiodráití le haghaidh teasa/fuinnimh; níos mó siúcra le haghaidh fuinnimh; níos mó snáithín le haghaidh díleá; níos lú saill sháithithe chun murtall/galar corónach croí a chosc; níos lú salainn chun ardbhrú fola/stróc a chosc; níos éasca le téamh/hithe; éasca le stóráil; éasca le hoscailt; srl.
Anraith B: níos mó cileacalra le haghaidh fuinnimh; níos lú próitéine le haghaidh fáis/deisithe; níos mó carbaihiodráití le haghaidh fuinnimh; níos lú siúcra, a laghdaíonn riosca diaibéitis/lobhadh na bhfiacla; níos lú snáithín; níos lú saille; níos mó saill sháithithe; níos mó salainn le haghaidh cothromaíocht leictrilíte; éasca le hoscailt; seilfré níos faide; ní gá é a chur sa chuisneoir; costas níos ísle; srl.

(b) Tabhair cuntas faoi Vitimín C faoi **gach** ceann de na ceannteidil seo a leanas: (24 marc)

- foinsí sa réim bhia

3 fhoinse @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0)

glac le foinse torthaí/glasraí ar bith; súnna torthaí/glasraí; caoineoga torthaí/glasraí; forbhianna; srl.

- feidhmeanna sa chorp

2 fheidhm @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0)

cruthaíonn sé drandal sláintiúil, foirmiú collaigine; cothaíonn sé cneasú créachta; cabhraíonn sé le hionsú iarainn; frithocsaídeoir; cabhraíonn sé leis an gcóras imdhíonachta; cothabháil loingeáin; cnámha, fiacla; tá ról aige maidir le fás; sláinte inchinne/feidhmiú cognaíoch; srl.

- iarmhairt na heaspa.

1 easpa @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0)

scorbach; fíochán coirp lagaithe; cneasú créachta mall; ainéime; soghabháltacht mhéadaithe i leith tinnis; srl.

(c) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** shlí dhifriúla ar féidir le déagóir torthaí agus glasraí a chur leis an réim bhia. (12 mharc)

3 shlí @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0)

anraithí; caoineoga; milseoga; bácáil; sailéid; anlainn; smailceacha i mboscaí lóin; glasraí suaithfhriochta; iad a ghrátáil i miasa; iad a chur le hanlainn chumaiscthe; purée a dhéanamh de thorthaí reoite; iad a chur le stobhach; criospaí/dingeacha glasraí; iad a chur le gránaigh bricfeasta; coulis torthaí; srl.

(d) Déan cur síos ar **cheithre** thoisc ba chóir do thomhaltóirí a mheas nuair a bhíonn táirgí bia saoráideacha á roghnú acu. (20 marc)

4 thoisc @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

ábhar cothaitheach; ábhar calraí; ailléirginí; dáta faoinar cheart a úsáid; dáta ar fearr roimhe; treoracha stórála; costas; pacáistiú; is féidir é a athdhúnadh; inbhuanaitheacht; cainníocht; bunús; bia-aistir; orgánach; srl.

Ceist 2
Cuireann uibheacha cothaithigh riachtanacha ar fáil don chorp.

(a) Tabhair cuntas ar **(i)** luach cothaitheach **agus** ar **(ii)** luach diaitéiteach uibheacha. (20 marc)

4 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:4:3:2:0)
(1 thagairt do luach cothaitheach, 1 thagairt do luach diaitéiteach, + 2 thagairt eile)

Cothaitheach: próitéin ALB; saill sháithithe; níl mórán carbaihiodráití acu; grúpa vitimín B; vitimín A; vitimín D; vitimín E; vitimín K; cailciam; fosfar; iarann; sulfar; uisce; easpa vitimín C; srl.
Diaitéiteach: foinse iontach de phróitéin le haghaidh fáis agus deisithe; tábhachtach in aistí bia leanaí, déagóirí agus mná atá ag iompar clainne; níl mórán calraí iontu; bia ilúsáide; réasúnta saor; is féidir iad a ullmhú go tapa; tá cuid mhór saille sháithithe agus colaistéaróil iontu; níl mórán carbaihiodráití acu, ba cheart iad a chur le bianna a bhfuil neart carbaihiodráití acu ionas go bhfuil cothromaíocht ann; easpa vitimín C; srl.

(b) Leag amach biachlár (3 bhéile), le haghaidh lá amháin, agus aird agat ar na treoirlínte reatha don itheachán sláintiúil. Bíodh uibheacha ina gcuid de bhéile **amháin**. (18 marc)

3 bhéile @ 6 mharc
(Biachlár: 2 chúrsa @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0) **+ deoch @ 1 mharc** (grádaithe 1:0)**) X 3**
+ comhábhar uibhe 1 @ 3 mharc (grádaithe 3:0)

Biachláir shamplacha

Bricfeasta	***Lón***	***Dinnéar***
Sú oráiste *** *Uibheacha scrofa ar thósta* *** *Tae/caife/uisce/bainne*	*Quiche Lorraine agus sailéad glas* *** *Iógart sútha talún* *** *Gloine bhainne/uisce*	*Anraith cairéid agus lintile le harán donn* *** *Pasta carbonara* *** *Gloine bhainne/uisce*

(c) Tabhair breac-chuntas ar na slite a dtéann teas i bhfeidhm ar uibheacha. (12 mharc)

3 éifeacht @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0)

téachtann próitéin; treamhnaíonn sé ag teocht ard; tagann athrú dath ar an ngealacán; caillteanas vitimín B; is féidir le huibheacha a bheith rubarúil/righin má dhéantar róchócaireacht orthu; maraíonn sé baictéir; má dhéantar róchócaireacht orthu, foirmíonn fáinne glas thart ar an mbuíocán de bharr imoibrithe idir iarann agus sulfar; srl.

Ceist 3
Bíonn tionchar ag tosca éagsúla ar leasú bia agus ar mhilleadh bia.

(a) Déan cur síos ar **thrí** phríomhchúis le milleadh bia. (15 mharc)

3 chúis @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

caillteanas taise: trí chraiceann torthaí agus glasraí; srl.
gníomh einsíme: aibiú, athraíonn dath, uigeacht, blas; donnaíonn úlla, prátaí nuair a fhágtar amach iad; srl.
éilliú miocróbach: múscáin; giostaí; baictéir; srl.
éilliú ceimiceach: lotnaidicídí, ceimiceáin; srl.
Glac leis an méid seo a leanas: coinníollacha stórála a cheadaíonn fás miocrorgánach**;** srl.

(b) Ainmnigh modh **amháin** de leasú bia agus tabhair sonraí faoi conas a dhéantar an modh leasaithe sin. (25 marc)

Ainm 1 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

teaschóireáil: déanamh suibhe; déanamh seatnaí; picilt; deatú; cannú; buidéalú; paistéaradh; steiriliú; srl.
caomhnú ceimiceach: sailleadh; deatú; picilt; srl.
triomú: srl.
reo: srl.

Modh leasaithe 4 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

déanamh suibhe/seatnaí: prócaí a ní; prócaí a steiriliú; torthaí agus glasraí a ullmhú de réir cineáil; sáspan a bhfuil bonn trom aige a úsáid; torthaí a shuanbhruith chun peictin a scaoileadh; siúcra a chur leis; is féidir sú líomóide a chur leis chun géire a mhéadú; é a fhiuchadh go mbaintear an fiuchphointe amach; triail a bhaint as; scimeáil; é a chur i bprócaí; séalú; lipéadú; stóráil; srl.
buidéalú/cannú aiseipteach/cannú i bpróca: prócaí/cannaí torthaí/glasraí a théamh i ndabhach uisce; prócaí/cannaí a shéalú agus iad te; cruthaítear folús le linn fuaraithe a chruthaíonn séala; lipéadú; stóráil; srl.
triomú: luibheacha a cheangal le chéile; é a thriomú in áit the; pacáistiú; lipéadú; stóráil; srl.
reo: iad a bhánú de réir cineáil, úsáid a bhaint as pacáistiú taisdhíonach; aer a bhaint; séalú; lipéadú; é a reo ag -25˚C; é a stóráil ag -18˚C; srl.
reo tráchtála: reo srutha; reo crióigineach; tumreo; reo le plátaí; roisreo; srl.
triomú tráchtála: an ghrian; aer te; rollóir; sprae; reothriomú atmaisféir; srl

(c) Pléigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le leasú bia. (10 marks)

2 bhuntáiste @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

laghdaíonn sé do lorg ar an timpeallacht; bíonn bia níos sábháilte; laghdaíonn sé cur amú bia; feabhsaíonn sé cáilíocht bia; méadaíonn sé an tseilfré; bíonn bia ar fáil as séasúr; is féidir earraí solofa a iompar; méadaíonn sé éagsúlacht bia; srl.

Ceist 4

Is tábhachtaí go mór anois ná riamh an buiséadú mar thasc teaghlaigh.

(a) Pléigh **ceithre** bhuntáiste a bhaineann le buiséadú a dhéanamh. (20 marc)

4 bhuntáiste @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

forbraítear dea-scileanna bainistíochta airgid; aithnítear príomhréimsí róchaiteachais; laghdaítear an spleáchas ar chreidmheas; tá slándáil airgeadais ann; laghdaítear strus; clúdaítear imeachtaí neamhbheartaithe; rátáil chreidmheasa maithe; tá airgead ar fáil le haghaidh éigeandálaí; srl.

(b) Leag amach plean buiséid seachtainiúil do theaghlach ina bhfuil beirt daoine fásta agus beirt pháistí ag a bhfuil ioncam glan €900 in aghaidh na seachtaine san iomlán acu. (20 marc)

5 phointe @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0)

nós imeachta/plean; **tithíocht**/cíos/morgáiste 25%; **bia** 25%; billí tí: soilsiú/teas/bailiúchán bruscair/guthán /idirlíon 15%; oideachas 10% éadaí 5%; fóillíocht/siamsaíocht 5%; coigilteas 5%; sláinte 5%; caiteachas lánroghnach 5%; an buiséad a athbhreithniú/a mheas ar bhonn rialta; srl.

(c) Tabhair breac-chuntas ar an ról atá ag an tSeirbhís Buiséadaithe agus Comhairle Airgid (SBCA). (10 marks)

2 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

Is seirbhís comhairle atá neamhspleách agus saor in aisce í seo; tugann sí comhairle ar conas déileáil le fadhbanna fiacha reatha; cabhraíonn sí le teaghlaigh scileanna bainistíochta airgid a fhorbairt; pleanálann sí buiséid agus sceidil íocaíochta; tugann sí comhairle ar tháirgí airgid do thomhaltóirí; tugann sí comhairle ar rátaí úis; réitíonn sí fiacha morgáiste; idirbheartaíocht a dhéanamh le hiasachtóirí; comhairle ar dócmhainneacht phearsanta; uasmhéadú ioncaim; srl.

Ceist 5
Is lá tábhachtach í bainis i saol lánúine.

(a) Déan cur síos ar **cheithre** shlí ina mbeadh nósanna pósta difriúil idir cultúir. (20 marc)

4 shlí @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

cleamhnais; líon na bpáirtithe; cineál: cailleacha; fáinní; searmanais; éadaí; srl. rís a chaitheamh; suíomh; clárlann; searmanais shibhialta; pósadh comhghnéis; aois páirtithe; srl.

(b) Mínigh na cearta a bhíonn ag páirtithe pósta agus na freagrachtaí a bhíonn orthu. (20 marc)

4 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

Cearta: bheith i gcuideachta a chéile; a bheith ina gcónaí lena chéile mar pháirtithe; caidreamh monagamach; bheith dílis dá chéile; an pósadh a chur i gcrích; is féidir le hoidhreacht titim le céilí i ndiaidh báis an pháirtithe; srl.
Freagrachtaí: tacaíocht airgeadais a thabhairt do pháirtí cleithiúnach nó do leanaí cleithiúnacha; comhchaomhnóireacht agus comhfhreagracht do leanaí; dualgas dlíthiúil freastal ar riachtanais na leanaí; tiomantas do phósadh a léiriú; cumarsáid dhearfach; srl.

(c) Pléigh an chaoi ar féidir le cúrsaí réamhphósta cabhrú le lánúineacha ullmhú don phósadh. (10 marks)

2 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

cuirtear eolas ar fáil ar cad atá ag súil le gealltanas pósta /an dóigh a bhfuil sé; is féidir leo an fhís atá acu maidir le pósadh/róil/freagrachtaí a phlé; tugtar comhairle ar chúrsaí airgeadais; cuirtear eolas ar fáil ar phleanáil teaghlaigh; cuirtear cumarsáid dhearfach chun cinn; is féidir leo coimhlint a bhainistiú; spreagtar an lánúin fadhbanna tuismitheoireachta a phlé; cuireann Accord/Seirbhís Comhairleoireachta do Chaidrimh agus do Phósadh cúrsaí ullmhúcháin do phósadh ar fáil; srl.

Roinn C

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí – 80 marc

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **1(a)** agus **1(b) nó 1(c)** a fhreagairt.

1.(a) Sa léaráid thíos taispeántar an meánchaillteanas céatadánach (%) teasa ó áiteanna éagsúla i dteach a bhfuil drochinsliú ann.

(i) Déan cur síos ar **cheithre** mhodh le háit chónaithe a insliú. (20 marc)

4 shlí @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

áiléar: insliú brait: rollaí snáithínghloine, olla nó mianra; a leagtar idir giarsaí nó a fheistítear idir rachtaí dín; srl. líonadh scaoilte: millíní de pholaistiréin nó veirmicilít a dhoirtear idir giarsaí; srl. insliú cúrphlaistigh: curphlaisteach a spraeáiltear idir an díon agus na rachtaí; srl. insliú snáithín séidte: séidtear snáithíní ceallalóis, gloine nó mianra isteach san áiléar agus séalaítear iad; srl.
ballaí: cuasbhallaí: dhá bhrat de bhloic, 5-10cm óna chéile, feidhmíonn an t-aer sa spás mar inslitheoir, is féidir leatháin polaistiréine a chur isteach ag an gcéim tógála; pumpáiltear feirbíní nó curphlaisteach polaistiréine sa chuas; srl. ballaí soladacha inmheánacha: leatháin inslithe, cuirtear tirimlíneáil le boird inslithe taobh istigh de na ballaí seachtracha; srl. ballaí seachtracha: cuirtear leatháin d'ábhar inslithe le dromchla seachtrach den bhalla agus clúdaítear le rindreáil ionas go mbeidh friotaíocht uisce ann, leabaítear mogall cruach sa rindreáil srl.
fuinneoga: fuinneoga déghloinithe nó tríghloinithe: dhá/trí leathán de ghloine agus spás aeir eatarthu, is féidir an spás a líonadh le gás támh m.sh. argón; tá bratú dofheicthe ag gloine d'astaíochas íseal a laghdaíonn aistriú teasa agus a fhrithchaitheann teas ar ais sa seomra srl. cuirtíní: tá líneáil throm orthu, feistithe; srl.
urláir: líonann siad bearnaí sna cláir urláir agus timpeall orthu; cairpéid feisithe a bhfuil fo-bhrat tiubh acu; srl.
seachtrach: polaistiréin a bhfuil mogall treisithe aige, bailchríoch de phéint aicrileach; srl.
píopaí/sorcóir uisce te: sorcóir inslithe go buan; seaicéad fálaithe; muinchillí cúrphlaistigh scoilte ar phíopaí; srl.

(ii) Pléigh **trí** bhuntáiste a bhaineann le háit chónaithe dhea-inslithe. (15 mharc)

3 bhuntáiste @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

laghdaíonn sé billí breosla/fuinnimh; cruthaíonn sé teach teolaí/compordach; laghdaíonn sé leibhéil torainn; laghdaíonn sé caillteanas teasa; toradh i níos astaíochtaí CO_2; cuireann sé le slí mhaireachtála inbhuanaithe; cuireann rátáil RFF níos airde le luach an tí; laghdaíonn sé úsáid acmhainní fuinnimh m.sh. breoslaí iontaise; srl.

(iii) Mol **trí** chleachtas éagsúla inbhuanaithe a spárálann fuinneamh san áit chónaithe. (15 mharc)

3 chleachtas @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

gléasanna atá tíosach ar fhuinneamh; ná cuir gléasanna ar fuireachas; teach dea-inslithe; úsáid amadóir; ísligh an teirmeastat ar chórais teasa/uisce te; fálaigh sorcóir uisce te agus píopaí; fuinneoga déghloinithe/tríghloinithe/d'astaíochas íseal; líneáil ar chuirtíní; fuinneamh gréine; teas criosach; úsáid bolgáin LED; úsáid braiteoirí ar shoilse taobh amuigh; smaoinigh ar leictreachas seachbhuaice a úsáid; deisigh sconnaí atá ag sileadh; suiteáil méadar cliste; srl.

agus

1.(b) 'Is cuid riachtanach dár saol laethúil é an leictreachas.' (*www.cru.ie*)

(i) Déan cur síos ar an gcaoi a seachadtar leictreachas isteach sa teach. (15 mharc)

3 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

giniúint leictreachais; claochladán; cábla príomhlíonra; caibinéad méadair; aonad/príomhfhiúschlár do thomhaltóirí; scoradáin chiorcaid; soicéid; srl.

(ii) Mínigh **gach** ceann de na téarmaí leictreachais seo a leanas:

- mionscoradáin chiorcaid **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)
- voltas **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)
- cileavata in aghaidh na huaire (kWu). **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0) (15 mharc)

Mionscoradán ciorcaid: gné sábháilteachta; tá lasca ann a chuireann isteach ar an gciorcad agus a dhícheanglaíonn an sruth nuair atá fabht ann, nó nuair atá an ciorcad rólódáilte; is féidir lasca tuisleacha a athshocrú i ndiaidh don fhabht a réiteach; tá Gairis Srutha Iarmharaigh i Mionscordáin Chiorcaid a thugann cosaint bhreise dóibh; glac le léaráid lipéadaithe; srl
Voltas: tomhas den fhórsa/bhrú leictreach atá ag teastáil chun an sruth leictreach a thiomáint; is ionann 230 volta agus voltas na hÉireann; srl.
Cileavata in aghaidh na huaire (kWu): is aonad leictreachais é cileavata, is ionann cileavata agus 1000 vata; is ionann kWu agus an méid leictreachais a úsáideann gléas in aghaidh na huaire feidhmíochta; srl.

nó

1.(c) Cabhraíonn dearthóirí intí le daoine áiteanna cónaithe a chruthú atá tarraingteach agus feidhmiúil.

(i) Pléigh an tábhacht a bhaineann le gach ceann díobh seo a leanas agus an dearadh intí ar áit chónaithe á phleanáil:

- méid an teaghlaigh agus a dtráth den saol **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)
- costas **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)
- compord. **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)

(15 mharc)

Méid an teaghlaigh agus a dtráth den saol: beidh tionchar aige seo ar úsáid dath; uigeacht; spás; urlár neamhsciorrach; dromchlaí smáldíonacha; solúbtha ionas gur féidir le hathruithe a cheadú; srl.
Costas: airgead ar fáil; costas tosaigh; costas cothabhála; éifeachtúlacht fuinnimh; is féidir le troscán agus fearas níos saoire an costas a laghdú; ní hionann costas teoranta agus drochdhearadh; srl.
Compord: spás ar fáil; feidhm an tseomra; gné an tí/tseomra; daingneáin agus feistis atá ann cheana; rogha phearsanta; scéim dhathanna; ábhair a úsáidtear; leagan amach maith le haghaidh gluaiseacht éasca; áit chun obair a dhéanamh; áit chun do scíth a ligean; cruthaíonn uigeachtaí compord; teas; aeráil; srl.

(ii) Mínigh an téarma 'uigeacht', agus tabhair **dhá** shampla den chaoi a bhféadfaí úsáid a bhaint as uigeacht chun feabhas a chur ar dhearadh intí seomra. (15 mharc)

1 phointe ar uigeacht @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

cáilíocht amhairc dromchla; tadhlach/fisiceach; cuireann sé leis; srl.

2 shampla @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

uigeachtaí míne: tíleanna; gloine/scátháin; péint; cruach dhosmálta; srl.
uigeachtaí garbha: cairpéad; cumhdach; bric; péinteanna uigeacha; páipéar balla; teas; compord; srl.

Ábhar Roghnach 2 – Teicstílí, Faisean agus Dearadh – 40 marc

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **2(a) agus 2(b) nó 2(c)** a fhreagairt.

2.(a) Bíonn éadaí speisialta ócáide ag teastáil le haghaidh imeachtaí speisialta.

(*www.argeninta.org.ar*)

(i) Déan trácht ar oiriúnacht na bhfeisteas a thaispeántar thuas le haghaidh bainis gheimhridh.
Déan tagairt dóibh seo a leanas:

- compord **2 phointe @ 3 mharc** (grádaithe 3:2:0)
- feidhm **2 phointe @ 3 mharc** (grádaithe 3:2:0)
- tarraingt aeistéitiúil. **2 phointe @ 3 mharc** (grádaithe 3:2:0) (18 marc)

Compord: tá éadaí scuabacha an-chompordach; gluaiseacht éasca agus gúna á chaitheamh agat; fabraic shínteach; t-léine éadrom chadáis; gluaiseacht éasca agus seaicéad agus bríste luiteach á gcaitheamh agat agus ní athraíonn an déanamh; sála arda bloic; srl.
Feidhm: bríste teann; cuireann an seaicéad gearr leis an airde; gluaiseacht éasca; pócaí; mála; bróga ísle; srl.
Tarraingt aeistéitiúil: déanamh fadaithe; cuireann dath agus uigeacht na fabraice leis; dathanna atá i gcodarsnacht le chéile; tarraingteach do gach aoisghrúpa; meascán dathanna; srl.

(ii) Mol oiriúint **amháin** a chuirfeá le ceann ar bith de na feistis thuas chun é a fheabhsú.
Tabhair cúis **amháin** le do rogha. (7 marc)

1 oiriúint @ 3 mharc (grádaithe 3:0)**, 1 chúis @ 4 mharc** (grádaithe 4:2:0)

seodra: fáinní cluaise, bráisléad, muince, fáinní, uaireadóir; srl. cuir léine agus carbhat leis; cuir ciarsúr póca leis; crios; mála tráthnóna; hata; cuircín; banda gruaige; scaif; srl.

agus

2.(b) Is féidir bailchríocha fabraice éagsúla a chur ar theicstílí.

(i) Mínigh an fáth a n-úsáidtear bailchríocha fabraice ar fhabraic. (6 mharc)

2 chúis @ 3 mharc (grádaithe 3:2:0)

coisceann sé filltíní a chur inti; coisceann sé crapadh; tugann sé tréith inmhianaithe don fhabraic m.sh. uiscedhíonadh; smáldíonadh; feabhsaíonn sé sábháilteacht; lasairdhíonach; lasairmhoillitheach; feabhsaíonn sé tréithe caithimh; coisceann sé caillteanas dath; srl.

(ii) Ainmnigh bailchríoch fabraice **amháin**, agus déan cur síos uirthi.
Tabhair sampla **amháin** den chaoi a n-úsáidtear í i gcás teicstílí. (9 marc)

Ainm: 3 mharc (grádaithe 3:2:0)**, Cur síos: 1 phointe @ 3 mharc** (grádaithe 3:2:0)
Sampla: 3 mharc (grádaithe 3:2:0)

uiscedhíonadh: déantar éarthach uisce fabraice; m.sh. cóta báistí; srl.
frithstatach: coisceann sé fabraic ó a bheith teann ar an gcraiceann; m.sh. éadaí tráthnóna; srl.
smáldíonach: tá sé níos éasca fabraicí a ghlanadh agus a choinneáil glan; m.sh. éadach boird; srl.
roc-obach: laghdaíonn sé an riosca go gcuirfear filltíní i bhfabraicí, rud a laghdaíonn an gá le hiarnáil; m.sh. sciorta línéadach; srl.
meirsiriú: éiríonn an fhabraic níos láidre agus níos súití; m.sh. braillíní; srl.
lasairmhoillitheach: laghdaíonn sé inadhainteacht fabraice; m.sh. éadaí oíche do leanaí; srl.

nó

2.(c) Tá an-tóir anois ar an bhfuáil agus tá sí san fhaisean.

(i) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** thoisc le cur san áireamh nuair a bhíonn patrún fuála tráchtála á roghnú. (9 marc)

3 thoisc @ 3 mharc (grádaithe 3:2:0)

ba cheart do thosaitheoirí táirgí a bhfuil cúpla dairt/uaim acu a roghnú, atá éasca le húsáid/éasca le fuáil; is é tomhas cromáin a chinneann méid patrúin do sciortaí nó do bhríste; is é tomhas brollaigh a chinneann méid brollaigh do mhéid gúna, léine, cóta, seaicéid; rogha phearsanta; costas; dearadh patrúin saor ó dhramhaíl; srl.

(ii) Luaigh an tábhacht a bhaineann le ball éadaigh a phreasáil agus é á dhéanamh. (6 mharc)

2 phointe @ 3 mharc (grádaithe 3:2:0)

feabhsaíonn sé cuma iomlán éadaí; coisceann sé filltíní a chur ann; tá sé riachtanach chun aird a tharraingt ar dhairteacha; brúnn sé uamanna síos; laghdaíonn sé clupaidí; srl.

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta – 80 marc

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **3(a)** agus **3(b) nó 3(c)** a fhreagairt.

3.(a) Is cur chuige comhaimseartha i leith an churaclaim é oideachas leanbhlárnach.

(i) Déan cur síos ar an oideachas bunscoile in Éirinn.
Déan tagairt dóibh seo a leanas:

- raon aoise na leanaí bunscoile — **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)
- roghanna / cineálacha bunscoileanna — **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)
- an curaclam a thairgtear. — **1 phointe @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)**,**

+ 1 phointe eile @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

(20 marc)

Raon aoise na leanaí bunscoile: is féidir leanaí a chlárú sa bhunscoil ó 4 bliana d'aois ar aghaidh; ní mór dóibh a bheith tosaithe ar a n-oideachas foirmiúil faoi 6 bliana d'aois; tá timthriall na bunscoile 8 mbliana ar fad; críochnaíonn siad an bhunscoil ag 12/14 bliana d'aois; srl.
Rogha / cineálacha de bhunscoileanna: bunscoileanna státmhaoinithe; scoileanna speisialta; bunscoileanna príobháideacha; scoileanna reiligiúnacha; scoileanna neamh-shainchreidmheacha; scoileanna ilchreidmheacha; scoileanna Ag Foghlaim Le Chéile; Gaelscoileanna; scoileanna Montessori; scoileanna Frobel; scoileanna Steiner; scoileanna aonghnéis; scolaíocht bhaile; srl.
An curaclam a thairgtear: tá sé mar aidhm aige féin-mhuinín a chothú; tugtar blaiseadh de na bunscileanna litearthachta agus uimhearthachta; cuirtear eispéireas foghlama leathan ar fáil; cuireann sé cuir chuige éagsúla maidir le teagasc agus foghlaim chun cinn; teagascann sé réimse leathan ábhar; srl.

(ii) Ainmnigh agus tabhair sonraí faoi thionscnamh oideachais **amháin** a chuidíonn le tacaíocht a thabhairt do thinreamh scoile. (15 mharc)

Ainm: 5 mharc (grádaithe 5:3:0)**, 2 shonra @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)

Scéim na Leabhar Bunscoile; Scéim na Leabhar Iar-Bhunscoile; Scéim an Iompair Bunscoile; Scéim na mBéilí Scoile; CRSanna; Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta; An Ardteistiméireacht Fheidhmeach; Gairmchlár na hArdteistiméireachta; an Idirbhliain; Clár Scoile an Teastais Shóisearaigh; Scéim Theagmhála Baile, Scoile agus an Phobail; DEIS; An tSeirbhís Náisiúnta um Thacaíocht Iompair; an Bord Náisiúnta Leasa Oideachais; Cláir Foghlama Leibhéal 2; Iompraíocht le haghaidh Foghlama; Clár um Fheabhsú Gairmiúil; Comhpháirtíocht idir Múinteoir-Ealaíontóir; Bealach Rochtana ar Oideachas do Dhaoine faoi Mhíchumas; An Scéim um Shocruithe Réasúnta ag na Scrúduithe Teastais; tacaíocht do thaistealaithe; seirbhís múinteora ar cuairt; srl.

(iii) Pléigh an chaoi a gcuireann oideachas le forbairt shóisialta agus fhisiciúil leanaí. (15 mharc)

3 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)
1 thagairt shóisialta, 1 thagairt fhisiciúil, + 1 phointe eile

sóisialta: treisíonn sé scileanna sóisialta a theagasctar sa bhaile; foghlaimíonn siad iompar cuí; sóisialú bunscoile/iar-bhunscoile; meas d'údarás; rialacha scoile; poncúlacht; in ann roinnt; obair foirne; forbraíonn siad féinmhuinín; forbraíonn/cothaíonn siad cairdis; srl.

fisiciúil: spreagann gníomhaíochtaí comhordú súl is lámh; deaslámhacht; luas; feabhsaíonn sé cognaíocht; cabhraíonn sé le haird na leanaí; gníomhaíochtaí seach-churaclaim; srl.

agus

3.(b) Tá a lán roghanna cúraim leanaí éagsúla ar fáil in Éirinn a oireann do riachtanais teaghlaigh éagsúla.

(i) Pléigh **trí** thoisc ba chóir do thuismitheoirí a chur san áireamh agus rogha cúraim leanaí á roghnú acu. (15 mharc)

3 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

costas; timpeallacht an suímh cúraim leanaí; aois/riachtanais an linbh; riachtanais speisialta an linbh; gaireacht don bhaile/obair; taithí/cáilíocht na foirne; oiliúint gharchabhrach; riachtanais iarscoile; uaireanta oscailte/dúnta; solúbthacht; laethanta saoire na scoile; roghanna pearsanta; iontaofacht; srl.

(ii) Ainmnigh agus tabhair sonraí le haghaidh tacaíocht rialtais / stáit **amháin** a thugtar do theaghlaigh a bhfuil leanaí acu. (15 mharc)

Ainm: 1 @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)**, 2 shonra @ 5 mharc** (grádaithe 5:3:0)

Tacaíochtaí don Scoilbhliain Nua: liúntas éadaí agus coisbhirt; Scéim na Leabhar Bunscoile; Scéim na Leabhar Iar-Bhunscoile; srl. Sochar Linbh; Íocaíocht do Theaghlaigh i bhFostaíocht; Scéim Cúraim agus Oideachais Luath-Óige; Scéim Náisiúnta Cúram Leanaí; An Clár Túsluath Réamhscoile; Scéim um Béiltí Scoile; Clár Scoile an Teastais Shóisearaigh; An Ardteistiméireacht Fheidhmeach; Gairmchlár na hArdteistiméireachta; an Idirbhliain; Bealach Rochtana Ardoideachais ; Comhpháirtíocht idir Múinteoir-Ealaíontóir; Bealach Rochtana ar Oideachas do Dhaoine faoi Mhíchumas; íocaíochtaí/liúntais um leas sóisialta; srl

nó

3.(c) Bhí 10.6% de mhuintir na hÉireann i mbaol na bochtaineachta in 2023. (*www.cso.ie*)

(i) Pléigh **trí** chúis a mbeadh daoine i mbaol na bochtaineachta. (15 mharc)

3 chúis @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

costas méadaithe tithíochta; easpa ar thithíocht shóisialta; tá costais níos airde do theaghlaigh mhóra; teaghlaigh aontuiste/aon ioncam amháin; rátaí arda maidir le dífhostaíocht; fadhbanna sóisialta, alcól/drugaí/cearrbhachas; easpa oideachais; poist ar phá íseal; timthriall bochtaineachta; sainn na bochtaineachta; srl.

(ii) Déan cur síos ar na slite a dtéann an bhochtaineacht i bhfeidhm ar theaghlaigh a bhfuil leanaí acu. (15 mharc)

3 éifeacht @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

droch-choinníollacha tithíochta; tinneas; droch-chothú; easpa féinmhuinín; ag maireachtáil gan na bunriachtanais; ag cailleadh amach ar ghníomhaíochtaí spraíúla; drochfholláine mhothúchánach; eisiata ó ghníomhaíochtaí sóisialta; níos lú gníomhaíochtaí seach-churaclaim; imní/meabhairshláinte; srl.

Ceist 4 – Croí-ábhar – 80 marc

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an cheist seo **4(a)** agus **4(b) nó 4(c)** a fhreagairt.

4.(a) 'Tá an-tóir fós sa lá atá inniu ann ar iógart.' (*www.glanbianutritionals.com*)

(i) Tabhair cuntas ar **(i)** luach cothaitheach **agus** ar **(ii)** luach diaitéiteach iógairt. (20 marc)

4 phointe @ 5 mharc (grádaithe 5:4:3:2:0)
(1 thagairt do luach cothaitheach, 1 thagairt do luach diaitéiteach, + 2 thagairt eile)

Luach cothaitheach próitéin ALB agus deisiú; saill sháithithe; carbaihiodráit i bhfoirm lachtóis/siúcróis; tá vitimíní A, B, D le fáil ann, foinse iontach cailciam; foinse mhaith fosfair; rian maignéisiam/potaisiam/sóidiam, tá 87% uisce ann; easpach i vitimín C agus in iarann; srl.
Luach cothaitheach próitéin ALB le haghaidh fáis agus deisithe; tábhachtach in aistí bia leanaí, déagóirí, mná atá ag iompar clainne agus daoine aosta; saill sháithithe; soláthraíonn sé teas agus fuinneamh; carbaihiodráit i bhfoirm lachtóis/siúcróis le haghaidh fuinnimh, cailciam agus fosfair do chnámha agus d'fhiacla; ilfheidhmeach; úsáidtear é i mbéilí milse agus saillte; éasca é a dhíleá; is féidir é a threisiú le vitimíní agus mianraí; ba chóir é a chur le bianna atá saibhir i dtaobh stáirse, snáithín agus iarainn chun cothromaíocht a bheith ann san aiste bia; neamhchostasach; réimse leathan cineálacha éagsúla ar fáil chun freastal ar aistí bia, blasanna agus riachtanais éagsúla; smailc iontach; úsáidtear é seo in ionad uachtair le linn bácála; cabhraíonn sé le díleá; srl.

(ii) I gcás iógairt, déan cur síos ar **gach** ceann díobh seo a leanas:

- slite chun é a úsáid sa chócaireacht **2 phointe @ 3 mharc** (grádaithe 3:2:0)
- treoirlínte maidir lena cheannach **2 phointe @ 3 mharc** (grádaithe 3:2:0)
- treoirlínte maidir lena stóráil. **2 phointe @ 3 mharc** (grádaithe 3:2:0)

(18 marc)

Slite chun é a úsáid sa chócaireacht: is féidir é a ithe mar atá sé; mar dheoch; milseoga; sailéid; gairnis; barráin m.sh. moussaka; é a úsáid in áit uachtair; le gránaigh bhricfeasta; srl.
Treoirlínte maidir lena cheannach: ceannaigh ó shiopa glan sláinteach; seiceáil an dáta faoinar cheart a úsáid; ná ceannaigh má tá an clúdach cruinneachán-chruthach; ceannaigh go cúramach/luach maith ar airgead; seiceáil comhábhair/ailléirginí; tír thionscnaimh; srl.
Treoirlínte maidir lena stóráil: stóráil i gcuisneoir a luaithe agus is féidir tar éis é a cheannach; úsáid é ar bhonn uainíochta; athdhún é tar éis é a oscailt; úsáid an bunchlúdach chun é a athdhúnadh; úsáid é faoin dáta faoinar cheart a úsáid; srl.

(iii) Tá méadú ag teacht ar na cineálacha iógart agus deochanna iógairt atá ar fáil in ollmhargaí na hÉireann.
Tabhair **trí** chúis leis an treocht sin. (12 mharc)

3 chúis @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0)

feasacht ar luach cothaitheach; táirgí gan lachtós; táirgí a bhfuil óimige 3 iontu; roghanna gan siúcra; réimse iógart blaistithe; próibhitheach; eistir stéaróil planda; próitéin sa bhreis; soighe; srl.

agus

4.(b) 'Tá airgead a choigilt ar cheann de na príomhghnéithe a bhaineann le todhchaí airgeadais shlán a bheith agat.' (*www.icicprulife.com*)

(i) Pléigh **trí** chúis a bhfuil sé tábhachtach airgead a choigilt go rialta. (15 mharc)

3 chúis @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

ábhair buartha airgeadais a laghdú; braistint slándála agus neamhspleáchais a thabhairt; is féidir freastal ar éigeandálaí; tugtar dea-shampla do bhaill den teaghlach; seachnaítear an riachtanas d'iasachtaí/ comhaontuithe creidmheasa; neartaítear dea-chlú airgeadais don teaghlach; is féidir ús a thuilleamh má dhéantar é a infheistiú go cúramach; úsáideach má táthar ag pleanáil rud éigin sa todhchaí; srl.

(ii) Ainmnigh **agus** tabhair sonraí le haghaidh scéim coigiltis **amháin** a bheadh oiriúnach do theaghlach.
Tabhair **dhá** chúis le do rogha. (15 mharc)

Ainm 3 mharc (grádaithe 3:2:0)**, Sonraí 2 phointe @ 3 mharc** (grádaithe 3:2:0)
An Post: cuntas taisce; scéim tráthchoigilte; cairteacha coigiltis; bannaí coigiltis; srl.
Bainc & Cumainn Foirgníochta: cuntais taisce prapéilimh; cuntais fógra; cuntais téarma speisialta; srl;. **Comhar Creidmheasa:** cuntais taisce prapéilimh, cuntais fógra; srl.

2 chúis @ 3 mharc (grádaithe 3:2:0)

éascaíocht rochtana; slándáil coigiltis; ús tuillte; cáin iníoctha; suíomh; uaireanta oscailte; srl.

nó

4.(c) Is mar gheall ar dhifríochtaí i luachanna agus eispéiris saoil go minic a bhíonn coimhlint idir na glúnta.

(i) Déan cur síos ar **thrí** shlí chun déileáil le coimhlint idir déagóirí agus tuismitheoirí. (15 mharc)

3 shlí @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

ná tabhair neamhaird ar achrann; cothaigh atmaisféar inar féidir le daoine labhairt lena chéile; suigh síos agus éist lena chéile; meas a bheith ann ar chomhrá ionraic agus oscailte; tar ar chomhréiteach; seachnaítear achrann le cumarsáid mhaith; tá sé tábhachtach go bhfuil a fhios ag gach duine cad a bhfuiltear ag súil leis uathu agus cá bhfuil a gcuid teorainneacha; foighne; comhbhá; meas a bheith ann ar an dá thaobh; srl.

(ii) Pléigh **trí** shlí a gcuireann seantuismitheoirí tacaíocht ar fáil do bhaill teaghlaigh eile. (15 mharc)

3 shlí @ 5 mharc (grádaithe 5:3:0)

cabhrú lena leanaí ó thaobh airgeadais de; cabhrú le haire a thabhairt do na leanaí; tacaíocht mhothúchánach a thabhairt dá leanaí agus dá ngarpháistí; luachanna a chur ar aghaidh chuig an gcéad ghlúin eile; am a chaitheamh le garpháistí agus cabhrú le hobair bhaile; cabhrú le tascanna tí; garpháistí a bhailiú ón scoil; comhairle a thabhairt; teagasc na daoine óga faoi mheas; srl.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Marcanna Breise as ucht freagairt trí Ghaeilge

Léiríonn an tábla thíos an méid marcanna breise ba chóir a bhronnadh ar iarrthóirí a ghnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna.

N.B. Ba chóir marcanna de réir an ghnáthráta a bhronnadh ar iarrthóirí nach ngnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna don scrúdú. Ba chóir freisin an marc bónais sin **a shlánú síos**.

Tábla 320 @ 10%

Bain úsáid as an tábla seo i gcás na n-ábhar a bhfuil 320 marc san iomlán ag gabháil leo agus inarb é 10% gnáthráta an bhónais.

Bain úsáid as an ngnáthráta i gcás 240 marc agus faoina bhun sin. Os cionn an mharc sin, féach an tábla thíos.

Bunmharc	Marc Bónais
241 - 243	23
244 - 246	22
247 - 250	21
251 - 253	20
254 - 256	19
257 - 260	18
261 - 263	17
264 - 266	16
267 - 270	15
271 - 273	14
274 - 276	13
277 - 280	12

Bunmharc	Marc Bónais
281 - 283	11
284 - 286	10
287 - 290	9
291 - 293	8
294 - 296	7
297 - 300	6
301 - 303	5
304 - 306	4
307 - 310	3
311 - 313	2
314 - 316	1
317 - 320	0

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Marcanna Breise as ucht freagairt trí Ghaeilge

Léiríonn an tábla thíos an méid marcanna breise ba chóir a bhronnadh ar iarrthóirí a ghnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna.

N.B. Ba chóir marcanna de réir an ghnáthráta a bhronnadh ar iarrthóirí nach ngnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna don scrúdú. Ba chóir freisin an marc bónais sin **a shlánú síos**.

Tábla 280 @ 10%

Bain úsáid as an tábla seo i gcás na n-ábhar a bhfuil 280 marc san iomlán ag gabháil leo agus inarb é 10% gnáthráta an bhónais.

Bain úsáid as an ngnáthráta i gcás 210 marc agus faoina bhun sin. Os cionn an mharc sin, féach an tábla thíos.

Bunmharc	Marc Bónais
211 - 213	20
214 - 216	19
217 - 220	18
221 - 223	17
224 - 226	16
227 - 230	15
231 - 233	14
234 - 236	13
237 - 240	12
241 - 243	11
244 - 246	10

Bunmharc	Marc Bónais
247 - 250	9
251 - 253	8
254 - 256	7
257 - 260	6
261 - 263	5
264 - 266	4
267 - 270	3
271 - 273	2
274 - 276	1
277 - 280	0

Ardteistiméireacht 2025

Eacnamaíocht Bhaile – Eolaíoch agus Sóisialta
Obair Chúrsa sa Staidéar Bia
Scéim Mharcála

Agus na scéimeanna marcála á bhforbairt, ba chóir an méid seo a leanas a thabhairt faoi deara:

- *In go leor cásanna ní thugtar ach **príomhfhrásaí** ina bhfuil faisnéis agus smaointe a chaithfidh a bheith i bhfreagra an iarrthóra chun na marcanna sannta a thuilleamh*
- ***Níl** na tuairiscí, modhanna ná sainmhínithe a thugtar sa scéim* **uileghabhálach** *agus is féidir glacadh le freagraí malartacha bailí eile*
- *Braitheann na mionsonraí a theastaíonn in aon fhreagra ar an gcomhthéacs agus ar an gcaoi a gcuirtear an cheist, agus ar an líon marcanna atá ar fáil don fhreagra ar an scrúdpháipéar. Dá bhrí sin**, d'fhéadfadh riachtanais agus leithdháileadh na marcanna a bheith difriúil ó bhliain go bliain***
- *Caithfear focail, nathanna cainte nó frásaí a úsáid i gceart sa chomhthéacs agus níor cheart iad a bhréagnú, agus más léir go n-úsáidtear go mícheart iad nó go mbréagnaítear iad, ní féidir na marcanna a thabhairt.* **Ní mór faisnéis a chur i láthair faoi na ceannteidil chuí**

Tábla na nGrád

Grád	**Bandaí na Marcanna**
1	**144-160**
2	**128-143**
3	**112-127**
4	**96-111**
5	**80-95**
6	**64-79**
7	**48-63**
8	**níos lú ná 47**

Nótaí Mínithe don mharcáil ar líne ar an Obair Chúrsa sa Staidéar Bia

Ba chóir na nótaí mínithe a chur in aice leis an bhfreagra ceart /ceart i bpáirt.
Maidir le cás **Fiosrúcháin** agus **Modh Oibre,** cuir an seicheamh de nótaí mínithe **i líne ag deireadh** na roinne sin d'obair iarrthóirí. Féadfaidh dathanna na nótaí mínithe a bheith éagsúil.

Nóta Mínithe	Míniú
	Nóta Bain úsáid as meascán de nótaí mínithe de réir mar is cuí chun **Fiosrúchán agus Modh Oibre** a mharcáil. E.g. do mharc Fiosrúcháin de $^{24}/_{24}$ úsáid ✓10 ✓10 ✓4
0	**Náid** bronnta
✓1	Marc **amháin** bronnta
✓2	**Dhá** mharc bronnta
✓3	**Trí** mharc bronnta
✓4	**Ceithre** mharc bronnta
✓5	**Cúig** mharc bronnta
✓6	**Sé** mharc bronnta
✓7	**Seacht** marc bronnta
✓8	**Ocht** marc bronnta
✓9	**Naoi** marc bronnta
✓10	**Deich** marc bronnta
EE	Bain úsáid as lena thaispeáint go bhfuil an leathanach **feicthe**
NR SC	**Níor cuireadh an cás i bhfeidhm** **Cás i bhfeidhm**, cuireann an nóta mínithe seo dealú 8 marc (-8 marc) i bhfeidhm **Níor chomhlíon an mhias roghnaithe go hiomlán** na riachtanais (féach an leathanach deiridh de na nótaí marcála) Ná cuir i bhfeidhm ach i ndiaidh dul i gcomhairle leis an Scrúdaitheoir Comhairleach Cuir SC agus nóta mínithe i bhfeidhm ag **deireadh an leathanaigh mheasúnachta**
	Leathanach Glan
F	Pointe sa bhreis ar bronnadh lánmharcanna air
P	Pointe sa bhreis ar bronnadh leathmharcanna air
<	Pointe/obair nach ndearnadh aon iarracht air

Critéir Ghinearálta Mharcála ar an Obair Chúrsa Phraiticiúil sa Staidéar Bia

Fiosrúchán	**32 marc**

Fiosrúchán **(24 marc)**

Banda A 19 - 24 marc (an-mhaith - ar fheabhas)

- ina bhfuil fianaise go ndearnadh **taiscéalaíocht chríochnúil** agus **anailís chuimsitheach** ar na saincheisteanna **go léir** agus ar na tosca a bhaineann go díreach le príomhriachtanais an taisc
- atá **cruinn**, bunaithe ar raon foinsí agus curtha i láthair go comhleanúnach
- ina mbaintear úsáid as fianaise ón taighde mar bhonn leis na roghanna cuí a dhéanamh nuair a bhíonn biachláir/miasa/táirgí á roghnú.

Banda B 13 - 18 marc (an-ábalta - go maith)

- ina bhfuil fianaise go ndearnadh **taiscéalaíocht** agus roinnt **anailíse** ar na saincheisteanna agus ar na tosca a bhaineann go ginearálta le príomhriachtanais an taisc
- atá **cruinn**, bunaithe ar raon foinsí agus curtha i láthair go comhleanúnach
- ina mbaintear úsáid as fianaise ón taighde mar bhonn leis na roghanna cuí a dhéanamh nuair a bhíonn biachláir/miasa/táirgí á roghnú.

Banda C 7 - 12 mharc (bunúsach - ábalta)

- ina bhfuil fianaise go ndearnadh **taiscéalaíocht** ar na saincheisteanna agus ar na tosca a bhaineann go ginearálta le príomhriachtanais an taisc
- atá **réasúnta cruinn**, bunaithe ar raon foinsí agus curtha i láthair go comhleanúnach
- ina mbaintear úsáid as fianaise ón taighde mar bhonn leis na roghanna a dhéanamh nuair a bhíonn biachláir/miasa/táirgí á roghnú.

Banda D 0 - 6 mharc (an-bhunúsach - teoranta)
Fiosrúchán

- ina bhfuil fianaise ar **thuiscint an-bhunúsach theoranta** ar phríomhriachtanais an taisc
- ina bhfuil cuid den eolas nó iomlán an eolais **éiginnte agus gan ach cuid de cruinn**, easpa comhleanúnachais sa chur i láthair
- ina mbaintear úsáid as fianaise ón taighde mar bhonn leis na roghanna a dhéanamh nuair a bhíonn biachláir/miasa/táirgí á roghnú.

Gach Tasc: biachlár do lá áirithe/dhá bhéile 2 chúrsa/1 mhias/2 mhias/2 tháirge. **(4 mharc)**

Más rud é nach ndéantar fiosrúchán faoin mias a ullmhaítear -1/-2/-4 mharc san Fhiosrúchán. (biachlár: cúrsa tosaigh/milseog = 1 mharc, príomhchúrsa = 1 mharc). Béilí/miasa/táirgí oiriúnacha agus aird á tabhairt ar thosca a aithníodh agus a ndearnadh anailís orthu san fhiosrúchán.
Ní mór biachláir/príomhchúrsa/miasa a bheith cothromaithe glac le 3 cinn as 4 phríomhghrúpa bia

Foinsí: 2 fhoinse @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0) **(4 mharc)**

Feidhmiú Praiticiúil

Ullmhúchán agus Pleanáil	8 marc

Acmhainní:
- cainníochtaí (2 mharc), comhábhair (2 mharc), costáil (2 mharc), trealamh (2 mharc)
- Réimse Cleachtais AOP E táirge/táirgí (2 mharc), trealamh (6 mharc)

Cur i bhFeidhm	28 marc

Breac-chuntas ar an modh oibre a leanadh ar a n-áirítear próisis ullmhaithe bia, am cócaireachta, teocht, (glac le fiuchadh/suanbhruith anseo) riar/cur i láthair, blaiseadh/measúnú. **(16 mharc)**
(Ba choir go mbeadh an t-eolas/an cuntas i bhfocail an iarrthóra féin)
Banda A 13 - 16 mharc (an-mhaith - ar fheabhas)
Aithnítear **gach céim riachtanach** in ullmhúchán na méise, déantar achoimre orthu agus cuirtear i láthair iad i bhfocail an iarrthóra féin, san ord ceart agus tagairt cheart do phróiseas/phróisis ullmhaithe bia c(h)uí ar baineadh úsáid as/astu.
Banda B 9 - 12 mharc (an-ábalta - go maith)
Aithnítear **formhór na gcéimeanna riachtanacha** in ullmhúchán na méise, déantar achoimre orthu agus cuirtear i láthair iad san ord ceart le tagairt cheart do phróiseas/phróisis ullmhaithe bia c(h)uí ar baineadh úsáid as/astu.
Banda C 5 - 8 marc (bunúsach - ábalta)
Aithnítear **roinnt céimeanna riachtanacha** in ullmhúchán na méise, déantar achoimre orthu agus cuirtear i láthair iad san ord ceart le tagairt cheart do phróiseas/phróisis ullmhaithe bia c(h)uí ar baineadh úsáid as/astu.
Banda D 1 - 4 mharc (an-bhunúsach - teoranta)
Ní aithnítear **aon cheann de na céimeanna riachtanacha** in ullmhúchán na méise, nó ní aithnítear ach **beagán díobh**, ní dhéantar achoimre orthu ná ní chuirtear i láthair iad san ord ceart le tagairt cheart do phróiseas/phróisis ullmhaithe bia c(h)uí ar baineadh úsáid as/astu.

- **Na príomhthosca a cuireadh san áireamh 2 phointe @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0) (8marc)** (caithfidh baint a bheith acu leis an mias/tástáil áirithe) **Aithint** (2 mharc) agus **míniú soiléir ar thábhacht** (2 mharc) **dhá thoisc** a cuireadh san áireamh a raibh baint **chriticiúil acu leis an gcaoi ar éirigh leis an mias**.
- **Sábháilteacht/sláinteachas 2 phointe @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0) (4 mharc)**

(caithfidh baint a bheith acu le comhábhair áirithe atá in úsáid/leis an mias atá á cócaráil)
Aithint (1 mharc) agus míniú (1 mharc) ar phríomh-shaincheist sábháilteachta **amháin agus** an phríomh-shaincheist **amháin** a cuireadh san áireamh nuair a bhí an mhias á hullmhú agus á cócaráil/an tástáil á déanamh.

Measúnacht	3 phointe @ 4 mharc (grádaithe 4:3:2:0)	12 marc

Measúnú a dhéanamh ar an tasc de réir na dtéarmaí seo a leanas:
Cur i bhfeidhm
Banda A - 4 mharc aithníodh agus rinneadh anailís ar láidreachtaí/dúshláin shainiúla nuair a bhí an tasc á dhéanamh, cosnaíodh mionathruithe go soiléir nuair a moladh iad, rinneadh anailís chriticiúil ar úsáid acmhainní/ar phleanáil.
Banda B - 3 mharc aithníodh láidreachtaí/dúshláin shainiúla nuair a bhí an tasc á dhéanamh, cosnaíodh méid áirithe na mionathruithe a moladh, rinneadh anailís theoranta ar úsáid acmhainní/ar phleanáil.
Banda C - 2 mharc rinneadh iarracht éigin láidreachtaí/dúshláin a aithint nuair a bhí an tasc á dhéanamh, níor cosnaíodh mionathruithe nuair a moladh iad, rinneadh tagairt d'úsáid acmhainní/do phleanáil.
Sainriachtanais an taisc
Banda A - 4 mharc tarraingítear conclúidí eolasacha i ndáil le príomhriachtanais an taisc.
Banda B - 3 mharc tarraingítear conclúidí teoranta i ndáil le príomhriachtanais an taisc.
Banda C - 2 mharc - déantar achoimre ar thorthaí i ndáil leis an tasc.

Tasc 1

Mic léinn tríú leibhéal a dhéanann béilí cothaitheacha ar phraghas réasúnta a phleanáil agus a chócaráil, f orbraíonn siad a gcuid scileanna le maireachtáil go neamhspleách.

Déan taighde agus tabhair mionchuntas ar na riachtanais chothaitheacha agus ar na treoirlínte le béile a p hleanáil is cóir a chur san áireamh nuair atá béilí ar chostas íseal á bpleanáil do mhic léinn tríú leibhéal.

Agus na tosca atá aitheanta i do thaighde á gcur san áireamh agat, mol raon de bhiachláir dhá chúrsa a bh eadh oiriúnach mar phríomhbhéile an lae don ghrúpa daoine seo.

Ullmhaigh, cócaráil agus riar ceann amháin de na príomhchúrsaí ó do chuid taighde.

Déan an tasc a mheas i dtaca **(a)** lena chur i bhfeidhm agus **(b)** le riachtanais shonracha an taisc. 2025

Príomhriachtanais an taisc:

- riachtanais chothaithe/chothaitheach nuair a bhíonn **béilí ar bheagán costais á bpleanáil do mhic léinn tríú leibhéal.**
- **treoirlínte ábhartha i gcomhair** pleanáil **béilí ar bheagán costais** le sainthagairt do **mhic léinn tríú leibhéal**
- ➢ réimse biachlár (dhá chúrsa)

Fiosrúchán

Riachtanais chothaithe/chothaitheacha: cothromaíocht chothaitheach; treoirlínte reatha cothaitheacha maidir le hiontógáil cothaitheach agus bia; riachtanais laethúla de mhicrea/mhacrachothaithigh agus riachtanais phróitéine/carbaihiodráite/saille/iarainn/cailciam mar is cuí do mhic léinn tríú leibhéal; iontógáil liúntas laethúil / tagartha a mholtar; idirghaol mianraí agus vitimíní, m.sh. Vitimín C/ionsú iarainn; Vitimín D/ionsú cailciam; iontógáil snáithín a mhéadú; bianna le carbaihiodráite íseal GI a eisíonn fuinneamh go mall; iontógáil de Vitimín A; iontógáil grúpa Vitimín B a mhéadú i gcomhair fuinneamh a scaoileadh agus meitibileacht; iontógáil Aigéid Shailleacha Óimige 3 a mhéadú; éagsúlachtaí in iontógáil fuinnimh; iontógáil fuinnimh taobh le leibhéil ghníomhaíochta; srl.

Treoirlínte pleanála do bhéilí: úsáid phirimide bia le cothromaíocht a chinntiú; cuir éagsúlachtaí bianna san áireamh; rudaí a thaitníonn/nach dtaitníonn go pearsanta; riachtanais speisialta mhionathraithe sa réim bia; ailléirgí; roghnaigh comhábhair ardcháilíochta; bianna ina bhfuil a lán snáithín; seachain bianna/sneaiceanna ina bhfuil a lán salainn, saille sáithithe, tras-saille agus siúcra; roghnaigh bianna treisithe; bain feidhm as bianna atá i séasúr; déan béilí a phleanáil roimh ré; déan liosta siopadóireachta; déan siopadóireacht uair amháin sa tseachtain; roinn amach ullmhúchán bia agus cócaireacht le comrádaithe tí; ullmhúchán agus amanna cócaireachta; costais cócaireachta; scileanna agus áiseanna atá ar fáil; baisc-chócaráil; seachain cur amú bia; úsáid fuílleach; scrúdaigh lipéid bia; bain úsáid as tairiscintí speisialta; ceannaigh tairiscintí béile bianna féinbhranda; ceannaigh bianna somheata i méideanna inúsáidte; seiceáil dátaí deiridh bianna; seachain bianna réamh-ullmhaithe a roghnú; roghnaigh torthaí agus glasraí reoite seachas cinn úra go mormhór mura mbíonn siad i séasúr; úsáid roghanna eile seachas feoil; ceannaigh gearrthacha feola ar phraghas réasúnta; déan miasa níos mó le lintilí; srl. ith gach béile; cuir amanna béilí agus sneaiceanna san áireamh sa tráthchlár staidéir; ith bricfeasta sláintiúil cothaitheach; tóg isteach bosca lóin ullmhaithe agus sneaiceanna chuig an gcoláiste; bíodh iontógáil leachtanna cheart agat; roghnaigh uisce; seachain an iomarca caiféine / siúcra / deochanna fuinnimh / a ól; bíodh torthaí, glasraí agat ag gach béile; bíodh foinsí cailciam agus iarainn agat ag gach béile; srl.

Miasa roghnaithe: réimse biachlár dhá chúrsa **2 bhiachlár x 2 mharc (aon mharc do gach cúrsa) (grádaithe. 4:3:2:1:0)**

Measúnacht (a) cur i bhfeidhm agus **(b)** sainriachtanais an taisc

Anailís ar thorthaí an taighde i ndáil le riachtanais chothaitheacha do mhic léinn tríú leibhéal. Treoirlínte do phleanáil béilí, réimse bianna/miasa atá oiriúnach nuair a bhíonn béilí ar bheagán costais á bpleanáil do mhic léinn tríú leibhéal; conas mar a chomhlíonann an mhias roghnaithe na riachtanais mar a aithnítear iad san fhiosrúchán; srl.

Tasc 2

'Tá snáithín ríthábhachtach mar chothaitheach don tsláinte ach is minic a dhearmadtar é.' (Paula Mee, Irish Times) Agus tagairt á déanamh agat don ráiteas thuas, déan cur síos ar na buntáistí sláinte a bhaineann le snáithín a bheith sa réim bia laethúil. Déan taighde agus tabhair mionchuntas ar na riachtanais chothaitheacha agus ar na tosca is cóir a chur san áireamh nuair atá béilí á bpleanáil agus á n-ullmhú do dhuine atá ag iarraidh níos mó snáithín a thógáil. Agus na tosca atá aitheanta i do thaighde á gcur san áireamh agat, mol raon de bhiachláir dhá chúrsa a bheadh oiriúnach mar phríomhbhéile an lae don ghrúpa daoine seo. Ullmhaigh, cócaráil agus riar ceann amháin de na príomhchúrsaí ó do chuid taighde. Déan an tasc a mheas i dtaca **(a)** lena chur i bhfeidhm agus **(b)** le riachtanais shonracha an taisc. 2025

Príomhriachtanais an taisc:

- déan cur síos ar **na buntáistí don tsláinte** a bhaineann le snáithín a ithe sa bhiachlár laethúil
- **riachtanais chothaitheacha** duine atá ag iarraidh **a (h)iontógáil snáithín a mhéadú.**
- **tosca le cur san áireamh nuair a bhíonn béilí á bpleanáil agus á n-ullmhú** do dhuine atá ag iarraidh **a (h)iontógáil snáithín a mhéadú.**
  - ➢ réimse biachláir (dhá chúrsa)

Fiosrúchán

Buntáistí Sláinte: folmhú na bputóg go rialta; laghdaítear iatacht; laghdaítear haemaróidí; laghdaítear galar díbhéartaclóise; íslítear riosca den ailse cholaireicteach agus den ailse chíche; íslítear leibhéil cholaistéaróil LDL; íslítear riosca den ghalar croí; íslítear riosca den diaibéiteas chineál 2; smachtaítear leibhéil den siúcra fola; cabhraítear le cailliúint meáchain; soláthraítear fuinneamh do bhaictéir phróibhitheacha sa stéig mhór; feabhsaítear an córas imdhíonachta; laghdaítear athlasadh sa phutóg; díthocsainítear an corp go nádúrtha; srl.

Riachtanais Chothaitheacha: cothromaíocht chothaitheach; treoirlínte cothaitheacha reatha maidir le hiontógáil chothaitheach agus bia; riachtanais laethúla de mhicrea/mhacrachothaithigh agus riachtanais phróitéine/carbaihiodráite/saille/iarainn/cailciam mar is cuí do dhaoine a dteastaíonn uathu a n-iontógáil snáithín a mhéadú; iontógáil iarainn, cailciam, sinc, maignéisiam, fosfarach agus vitimíní de réir mar is cuí; idirghaol idir mianraí agus vitimíní; e.g. ionsú iarainn/Vitimín C; ionsú cailciam/Vitimín D; méadaigh iontógáil cailciam agus iarainn le gníomhú in aghaidh thionchar an aigéid fhítigh ar rátaí ionsúcháin; srl.

Tosca le cur san áireamh nuair a bhíonn béilí á bpleanáil agus á n-ullmhú: úsáid a bhaint as pirimid bia le cothromaíocht a chinntiú; cothromaigh iontógáil bia le gníomhaíocht choirp; méadaigh iontógáil snáithín go mall; scrúdaigh lipéid bianna; roghnaigh gránaigh bhricfeasta shlángráinneacha; pasta slángráinneach, cruithneacht bulgair, rís rua, humas; srl. cuir torthaí, cnónna, síolta, bran cruithneachta leis na gránaigh bhricfeasta/iógairt/sailéid/arán srl.; cuir gránaigh shlánghráinneacha agus piseánaigh le hanraithí, stobhaidh, curaithe srl. ith torthaí agus glasraí lena gcraicne; cuir torthaí agus glasraí le caoineoga; déan sneaiceanna as cnónna, síolta; srl. cuir bran coirce le haráin, mionbhruair, srl. méadaigh iontógáil pónairí agus lintilí; úsáid plúr caiscín seachas plúr bán; roghnaigh brioscaí, craicir agus táirgí bácáilte a dhéantar as plúr lánchruithneachta / plúr caiscín; ól go leor uisce; seachain táirgí gránaigh mínphróiseáilte; seachain torthaí agus glasraí stánaithe; seachain súnna torthaí saor ón laíon; srl.

Miasa roghnaithe: réimse biachlár dhá chúrsa **2 bhiachlár x 2 mharc (aon mharc do gach cúrsa) (grádaithe. 4:3:2:1:0)**

Measúnacht (a) cur i bhfeidhm agus **(b)** sainriachtanais an taisc
Anailís ar thorthaí ón taighde i ndáil le riachtanais chothaitheacha an duine atá ag iarraidh iontógáil snáithín a mhéadú. Treoirlínte do phleanáil béilí, réimse bianna/mias atá oiriúnach nuair a bhíonn béilí á bpleanáil do dhuine atá ag iarraidh iontógáil snáithín a mhéadú; conas mar a comhlíonann an mhias roghnaithe na riachtanais mar a aithnítear iad san fhiosrúchán; srl.

Tasc 3

'Dúshlánach is mar atá sí, is mias sách simplí í an chúróg (soufflé) atá in ann dul i bhfeidhm go mór ar dhaoine mar chuid de an-chuid béilí éagsúla.' (Martha Stewart)
Déan cur síos mion ar chúróg. Luaigh raon de mhiasa cúróige, idir chinn mhilse agus neamh-mhilse.
Pléigh na príomhphointí is cóir a leanúint lena chinntiú go n-éireoidh leat nuair atá cúróga á n-ullmhú agus á gcócaráil agat.
Mínigh na bunphrionsabail a bhaineann le cúróg chócaráilte a dhéanamh.
Ullmhaigh, cócaráil agus riar ceann amháin de na miasa ó do chuid taighde.
Déan an tasc a mheas i dtaca **(a)** lena chur i bhfeidhm agus **(b)** leis an gcaoi ar éirigh leat uigeacht éadrom aeraithe a bhaint amach. 2025

Príomhriachtanais an taisc:

- cur síos mionsonraithe ar chúróg
- raon de mhiasa cúróige atá **milis agus neamh-mhilis**
- na príomhphointí is cóir a chur san áireamh le **toradh maith a chinntiú** nuair a dhéantar cúróga a ullmhú agus a chócaráil
- **na bunphrionsabail** atá i gceist nuair a dhéantar cúróg **chócaráilte**
- ➢ **mias** roghnaithe

Fiosrúchán

Cur síos ar chúróg: mias éadrom, ubh-bhunaithe aeraithe a bhaint amach. Féadaidh sí a bheith milis/neamh-mhilis/cócaráilte/neamhchócaráilte, a riartar te/fuar: bia éadrom le bonn blasta a bhféadfadh buíocán uibhe a bheith ann ach a bhfuil gealacáin uibhe bhuailte fillte isteach ann; baintear amach airde na cúróige nuair a fhilltear gealacáin uibhe atá buailte go righin isteach sa bhonn, a mhéadaíonn ansin le linn na cócarála, agus an meascán á bhrú in airde; srl.

Réimse de mhiasa cúróige milse agus neamh-mhilse: seacláid; caifé; caramal; fanaile; oráiste; sú craobh; liomóid; péitseog; páiseog; banana; líoma; cáis; spionáiste; gliomach; bradán; liamhás; sicín; muisiriún; cóilis; cairéad; práta milis; srl.

Príomhphointí is cóir a chur san áireamh lena chinntiú go n-éiríonn leis na cúróga agus iad á n-ullmhú agus á gcócaráil; úsáid uibheacha ag teocht an tseomra; is cóir go mbeadh an trealamh ar fad glan agus tirim; déan gealacáin uibhe a bhualadh i mbabhla miotail; déan gealacáin uibhe a bhualadh díreach sula gcuirtear isteach iad sa mheascán don bhonn; má bhíonn cúróg mhilis á déanamh, cuir siúcra isteach de réir a chéile sna gealacáin uibhe bhuailte; níl ach blas maol sna gealacáin uibhe, dá bhrí sin caithfidh an meascán an bhoinn a bheith an-bhlaistithe; fuaraigh an meascán an bhoinn sula gcuirtear isteach gealacáin; fill na gealacáin uibhe go bog isteach i meascán an bhoinn agus spadal nó spúnóg mhór miotail in úsáid; seachain an iomarca fillte a dhéanamh leis na gealacáin uibhe buailte; bí cinnte go bhfuil an cháilíocht cheart i meascán an bhoinn sula bhfilltear isteach na gealacáin bhuailte; má dhéantar cúróg seacláide d'fhéadfadh an tsaill /na gealacáin uibhe bhuailte a dhíbhoilsciú; smear raimicíní go héadrom sula gcuirtear isteach an meascán cúróige; glan an meascán ón imeall sula ndéantar í a bhácáil; úsáid banda dúbailte de pháipéar gréiscdhíonach timpeall ar bharr na méise; déan an t-oigheann a réamhthéamh go 180°C - 200°C agus bácáil ar sheilf íseal í; má bhíonn an t-oigheann róthe beidh an chúróg chócaráilte ar an taobh amuigh agus beidh sí amh laistigh; má bhíonn an teocht ró-íseal ní ardóidh an chúróg; cuir an chúróg isteach go híseal san oigheann ionas go méadóidh sí; ná hoscail doras an oighinn le linn na bácála; dáil amach cúróga teo láithreach bonn a luaithe agus a thógtar amach iad; srl.

Na bunphrionsabail a bhaineann le cúróg chócaráilte a dhéanamh: an geilitíniú: atann gráinní stáirse, pléascann siad agus ionsúnn siad leacht nuair a dhéantar iad a théamh; an chéad **geilitíniú** agus **geilitíniú iomlán,** anlann bán a nascann (panard) leis agus im leáite, plúr curtha isteach agus cócaráilte, bainne buailte isteach de réir a chéile lasmuigh den teas, curtha ar an teas íseal arís, é curtha ar fiuchadh, ansin curtha ar suanbhruith nó go n-éiríonn an t-anlann tiubh; ligtear don anlann éirí beagán

fuar; cuirtear buíocáin isteach ar mhaithe le doimhneacht agus píosaí feola/éisc/glasraí/cáise (neamh-mhilis) torthaí/caife/seacláide (milis) curtha isteach; buailtear gealacáin go righin; osclaíonn slabhraí próitéine ubh-albaimin, tógann siad cruth bolgán, sáinníonn siad aer, ansin filltear iad isteach i mbonn fuaraithe chun iad a **aerú**. Braitheann an t-ardú ar an aer seo a bheith sáinnithe agus méadaithe nuair a théitear é; is éard is cúis leis an méadú a dhéanann an chúróg ná aer sáinnithe/cúr atá ag méadú ná é a bhácáil in oigheann réamh-théite; **téachtann** gealacáin uibhe 60°C agus buíocáin uibhe 68°C agus **téachtann** siad an chúróg; Is féidir é a chócaráil i miasa móra cúróige nó i miasa cúróige aonair, bácáilte (teas tirim) nó galaithe (bain-marie) in oigheann réamh-théite; srl.
Glac le bonn de chineál eile le haghaidh cúróg cócaráilte le bunphrionsabail ábhartha a bhaineann leo.
Miasa roghnaithe: cúróg chócaráilte mhilis nó neamh-mhilis **1 mhias @ 4 marc (grádaithe 4:2:0)**
Measúnacht (a) cur i bhfeidhm agus **(b)** toradh maith a bhaint amach le huigeacht éadrom aeraithe.

Réimse Cleachtais: Teicneolaíocht an Bhia

Tasc 4

'Féachtar ar an mbácáil bhaile anois mar ghníomhaíocht thaitneamhach a mbíonn an teaghlach go léir páirteach inti.' (Bord Bia) Déan taighde (i) ar na cúiseanna a bhfuil tóir ar an mbácáil bhaile agus (ii) ar mhuifíní agus cístíní cupa atá ar fáil ar bhonn tráchtála. Luaigh muifíní agus cístíní cupa éagsúla is féidir a ullmhú agus a bhácáil sa bhaile. Déan iniúchadh ar mhodh amháin chun muifíní nó cístíní cupa a dhéanamh. Mínigh na bunphrionsabail a bhaineann leis an modh a ndearnadh iniúchadh air. Déan cur síos ar an bpacáistíocht agus ar na lipéid a mholfá chun an táirge bácáilte a roghnaigh tú a stó ráil agus chun caighdeán an táirge sin a choinneáil. Ullmhaigh, bácáil agus riar do mhuifíní nó cístíní cupa roghnaithe ag baint úsáid as an modh a ndearna tú iniúchadh air. Déan an tasc a mheas i dtaca **(a)** lena chur i bhfeidhm, **(b)** le praiticiúlacht na bácála baile agus **(c)** le costas an táirge a bhácáiltear sa bhaile i gcomparáid le cineál tráchtála atá cosúil leis. 2025

Príomhriachtanais an taisc:

- **cúiseanna a bhfuil móréilimh** ar bhácáil bhaile
- muifíní agus cístíní cupa ar fáil ar bhonn tráchtála
- ainmnigh **muifíní agus cístíní cupa** éagsúla a d'fhéadfaí a ullmhú agus **a bhácáil sa bhaile**
- fiosraigh **modh amháin** le muifíní nó cístíní cupa a dhéanamh agus a **bhunphrionsabail** á míniú agat.
- **pacáistiú agus lipéadú** a mholfá chun do tháirge bácáilte a roghnaigh tú a stóráil.
- ➢ **muifín** nó **cístín cupa** roghnaithe

Fiosrúchán

Cúiseanna a bhfuil móréilimh ar bhácáil bhaile: níos saoire; níos mó am saor; cláir theilifíse, cócairí mór le rá; méadú ar theagasc ar line; laghdaítear strus; spreagtar cruthaitheacht/féinléiriú; cineál aireachais; sásúil; cruthaítear naisc teaghlaigh; méadaítear táirgeoirí ceardaí; úsáideach i gcomhair réimeanna bia ar leith / réimeannna bia teoranta; níos sláintiúla, níos lú breiseán; srl.

Muifíní agus cístíní cupa ar fáil ar bhonn tráchtála: brandáilte, féinbhranda, ceardaí; blasanna; oiriúnacht le haghaidh réimeanna bia difriúla; costas; srl.

Muifíní agus Cístíní difriúla ullmhaithe agus bácáilte sa bhaile:

Muifíní: seacláid/ sceall seacláide; fanaile; sú craobh agus seacláid bhan; srl.

Cístíní Cupa: seacláid; oráiste seacláide; fanaile; bogha báistí; caramal saillte; sú talún; srl.

Modhanna difriúla chun muifíní agus cístíní cupa a dhéanamh lena n-áirítear na bunphrionsabail:

Modh Buailte: déantar an t-im agus an siúcra a bhualadh le chéile de láimh/ le meascthóir leictreach go dtí go n-éiríonn sé séidte, bán, siúcra tuaslagtha agus méadaíonn toirt an mheascáin; gearrann criostail siúcra isteach sa saill, bolgáin bheaga bhídeacha aeir déanta agus sáinnithe i saill timpeall ar gach gráinnín siúcra; uibheacha ag teocht an tseomra curtha isteach ag luas mall chun téachtú a chosc / chun eibleacht a choinneáil seasmhach; plúr criathraithe a fhilleadh isteach go bog; **teas ón oigheann réamh-théite** is cúis le méadú an **aeir/CO_2** a ardaíonn an meascán; teas ón oigheann réamh-théite a théachtann an glútan/meascán; srl.

Modh Muifíní: measctar leachtanna (ola, im leáite, bainne, iógart, uibheacha, srl.) agus comhábhair thirime leo féin; cuirtear siúcra sna comhábhair fhliucha ar mhaithe le dáileadh níos fear; cuirtear an meascán fliuch leis an meascán tirim (agus oibreán ardaithe san áireamh) agus filltear le chéile iad go mbeidh siad díreach measctha le chéile, níl an fuidreamh saor ó chnapáin; níl glútan sa phlúr forbartha; má dhéantar an iomarca measctha, ní ardóidh na muifíní go héasca sna céimeanna tosaigh den bhácáil agus éireoidh siad greamaitheach; bácáil ar an toirt; **teas ón oigheann réamh-théite** is cúis le méadú an **aeir/CO_2** a ardaíonn an meascán; teas ón oigheann a théachtann an meascán; srl.

Modh an leáite: comhábhair (im, siúcra, síoróip órga, triacla) leáite le chéile ag baint úsáid as teas bog; meascán fuaraithe agus curtha le comhábhair thirime chriathraithe (plúr, oibreán ardaithe); buailte le chéile le hubh go mbeidh sé measctha go maith, ag cur comhsheasmhacht dlúth ar fáil; nuair a fhliuchtar sóid aráin/púdar bácála, táirgtear CO_2; **teas ón oigheann réamh-théite** is cúis le méadú an **aeir/CO_2** a ardaíonn an meascán; teas ón oigheann a théachtann an glútan/ meascán; srl.
Pacáistiú oiriúnach chun a cháilíocht a choinneáil: coimeádáin phlaistigh aerdhíonacha; boscaí páipéir; scannán cumhdaithe; scragall stáin; coimeádáin stáin; boscaí stáin; srl.
Lipéadú: ainm; comhábhair; dáta bácála; srl.
Miasa roghnaithe: an mhias a roghnaíodh ón taighde 1 mhias @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0)
Measúnacht: (a) Cur i bhfeidhm **(b)** cé chomh praiticiúil agus atá an bhácáil bhaile ceisteanna acmhainní i.e. am: scileanna: trealamh; pacáistiú; spás stórála, srl. **(c)** costas an táirge bhácáilte bhaile i gcomparáid le ceann cosúil leis ar bhonn tráchtála.

Réimse Cleachtais E: Anailís chomparáideach lena n-áirítear Anailís Chéadfach

Tasc 5

'Is bealach tapa agus éasca iad súnna le sciar amháin torthaí agus glasraí a thógáil as na 5-7 sciar de ghlasraí agus torthaí a deirtear atá ag teastáil gach lá.' (Éire Shláintiúil) Déan taighde ar raon na súnna torthaí agus glasraí atá ar fáil le ceannach. Déan tagairt do bhrandaí , blasanna, pacáistíocht agus costas. Agus úsáid á baint agat as dhá bhranda éagsúla de shú torthaí nó glasraí (ceann amháin le bheith i na fhéinbhranda) a bhfuil an blas céanna agus an uigeacht chéanna ag baint leo araon, déan tástáil triantáin chun a fháil amach an féidir le tástálaithe idirdhealú a dhéanamh idir an sú brandáilte ag us an sú féinbhranda. Cuir na torthaí a fuarthas ón tástáil i láthair. Déan an tasc a mheas i dtaca **(a)** lena chur i bhfeidhm agus **(b)** leis na torthaí a fuarthas. 2025

- **Príomhriachtanais an taisc:**
- Taighde ar an raon de **shúnna torthaí agus glasraí** atá ar fáil le ceannach agus tagairt á déanamh do **bhrandaí, blasanna, pacáistiú agus costas**
- **Tástáil triantáin**
- **Coinníollacha atá le rialú** le linn na tástála
- ➢ Táirgí roghnaithe; **2 bhranda éagsúla** de shú torthaí nó sú glasraí, ceann le bheith ina **fhéinbhranda,** an dá cheann leis an mblas céanna agus an uigeacht chéanna.

Fiosrúchán (24 marc)
Taighde/fiosrúchán ar tháirgí atá oiriúnach don tástáil .i. fiosraigh raon de shúnna torthaí agus glasraí ag tagairt do bhrandaí, blasanna, pacáistiú agus costas.

Tástáil Triantáin
Cur síos: tugtar trí shampla códaithe de shú torthaí nó sú glasraí don tástálaí (dhá shampla mar an gcéanna, ceann amháin difriúil); iarrtar ar an tástálaí a rá cén sampla atá difriúil.
Aidhm na tástála: a fháil amach an bhfuil difríocht le brath idir sú torthaí/glasraí brandáilte agus sú torthaí/glasraí féinbhranda leis an mblas céanna agus uigeacht chéanna; srl.
Torthaí a d'fhéadfadh a bheith ann: b'fhéidir nach mbeidh tástálaithe in ann an difríocht a bhrath idir sú torthaí/glasraí brandáilte agus sú torthaí/glasraí féinbhranda leis an mblas céanna agus uigeacht chéanna; srl.
Na coinníollacha atá le rialú i rith na tástála a shainaithint
Coinníollacha sonracha don tasc mar shampla méid, cruth agus dath na gcoimeádán in úsáid don tástáil; teocht na samplaí; cainníochtaí den chineál céanna de gach sampla; códú na samplaí; cur i láthair cothromaithe; am na tástála; an áit a ndéantar an tástáil; sláinteachas; cúrsaí cothaithe; srl.

Táirgí roghnaithe (4 mharc)
Sú brandáilte (1 mharc), sú féinbhranda (1 mharc), sú leis an mblas céanna (1 mharc), sú leis an uigeacht chéanna (1mharc)

Foinsí: 2 @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0) (4 mharc)

Ullmhúchán agus Pleanáil (8 marc)
- **Acmhainní 2 mharc (grádaithe 2:1:0)**
- **Príomhthrealamh a theastaíonn leis an tasc a dhéanamh 6 mharc (grádaithe 6:5:4:3:2:1:0)**

Tástáil Triantáin: 6 thráidire; 6 ghloine uisce; 18 gcoimeádán códaithe le haghaidh samplaí súnna; 9 sampla de shú A; 9 sampla de shú B; 6 scórchárta; 1 bhileog tuairisce; pinn; srl.

Modh oibre **(16 mharc)**

Modh oibre a leanadh agus an ghné seo den tasc á déanamh

Ba chóir an tsraith iomlán den mhodh oibre a thabhairt agus ba chóir na torthaí a chur i láthair don tástáil .i. Tástáil Triantáin (dhá tháirge, sú amháin brandáilte, sú amháin féinbhranda)

Códaigh 18 gcoimeádán; 6 choimeádán le siombail ■, 6 choimeádán le siombail ●, 6 choimeádán le siombail ▲; cuir samplaí de shúnna i ngach coimeádán; eagraigh 6 thráidire uimhrithe 1-6; tá coimeádán amháin ar gach tráidire lipéadaithe le siombail ■, tá coimeádán amháin le siombail ●, agus tá coimeádán amháin le siombail ▲; **ní mór cur i láthair cothromaithe in ord a bheith ann .i. ní mór gach meascán de shamplaí a d'fhéadfadh a bheith ann a chur i láthair,** tugtar gach sampla de shú an méid céanna amanna .i. 9 n-uaire, samplaí curtha i láthair in ord randamach agus ní fhaigheann aon tástálaí samplaí curtha i láthair sa tsraith chéanna; fanann na cóid ar gach tráidire mar an gcéanna, athraíonn an táirge sa choimeádán gach uair; leanann tástálaithe treoracha ar scórchárta; ciorclaigh ar an scórchárta cé acu ceann de na trí shampla atá difriúil (dá shampla mar an gcéanna, ceann amháin díobh difriúil); is féidir samplaí a bhlaiseadh arís; bailíonn an taifeadóir na scórchártaí agus aistríonn sé/sí na torthaí don bhileog taifeadta ullmhaithe; agus na torthaí á scríobh síos cuirtear ciorcal timpeall ar an litir a fhreagraíonn don tsiombail roghnaithe ar gach scórchárta agus cuirtear tic sa cholún cuí; déantar na freagraí cearta a chomhaireamh; taispeántar na cóid agus cuirtear na torthaí i láthair; is féidir torthaí a chur i láthair ar bharrachairt nó ar phíchairt; cuir slacht ar an áit; nigh na gréithe; déan measúnú ar na torthaí; srl.

Na príomhthosca chun toradh na tástála a chinntiú 2 cheann @ 4 mharc (grádaithe 4:2:0) (8 marc)

Príomhthosca is féidir a chur san áireamh chun toradh a chinntiú sa tasc seo; coinníollacha a bhí á rialú le linn na tástála; códú; teocht na samplaí; roghanna súnna torthaí/glasraí in úsáid; céannacht na samplaí don tástáil; dóthain samplaí; gloine uisce/ craicear tirim ann chun blas úr a fhágáil sa bhéal; tábhacht an chiúnais le linn na tástála; bíodh seisear tástálaithe ann lena chinntiú go bhfuil gach meascán de samplaí a d'fhéadfaí a úsáid a bheith ann; samplaí curtha i láthair go randamach ionas nach bhfaigheann aon tástálaí samplaí sa tsraith chéanna; cur i láthair cothromaithe; sampla de gach sú déanta an líon céanna amanna; cóid ar gach tráidire mar an gcéanna; níor chóir go dtarlódh aon chlaonadh i measc na dtástálaithe de bharr na gcód a úsáidtear; níor chóir go mbeadh na daoine a dhéanann an tástáil bainteach leis an gcódú agus le samplaí a eagrú ná le torthaí a chur i dtoll a chéile; leanann tástálaithe treoracha ón scórchárta agus an tástáil ar siúl; srl.

Sábháilteacht agus sláinteachas 1 sláinteachas @ 2 mharc (grádaithe 2:1:0) 1 sláinteachas: **@ 2 mharc (grádaithe 2:1:0)** **(4 mharc)**

Sábháilteacht: tástálaithe a bhfuil ailléirgí acu; tástálaithe a bhfuil réimeanna bia ar leith acu m.sh. diaibéiteas srl.; súnna le breiseáin/uimhreacha E; srl.

Sláinteachas: dea-chleachtas maidir leis an ionad ullmhúcháin agus leis an ionad tástála; láimhseáil samplaí, lámhainní plaisteacha/gloiní aon uaire in úsáid; srl. seiceáil an dáta ar shúnna le baol an bhia-nimhiú a sheachaint; stóráil súnna; srl.

Measúnacht (3 phointe @ 4 mharc (grádaithe 4:3:2:0) **(12 marc)**

Cur i bhFeidhm

Déan measúnú ar chur i bhfeidhm na tástála agus tagairt á déanamh do phríomhthosca leis an toradh a chinntiú; cúrsaí sábháilteachta agus sláinteachais san áireamh; déan measúnú ar éifeachtúlacht na sraithe oibre; fadhbanna a tharla agus na réitigh a moladh; srl.

Sainriachtanais an taisc

Ba chóir measúnú a dhéanamh ar na torthaí a bhfuarthas don Tástáil Triantáin agus roinnt conclúidí a bhaint astu. Ba chóir anailís a dhéanamh ar na tosca a d'fhéadfadh cur leis na torthaí tástála a bhfuarthas i.e. an chúis arbh fhéidir / nárbh fhéidir le tástálaithe an difríocht a aimsiú idir an sú brandáilte agus an sú féinbhranda; srl.

Aguisín 1 Treoracha Ginearálta do scrúdaitheoirí maidir le bronnadh

1. Riachtanais an scrúdaithe:
Tá sé de cheangal ar iarrthóirí taifead ar aon **cheithre** thasc a chur i gcrích agus a chur i láthair lena scrúdú. **2 thasc i gcomhair 2025 de bharr coigeartuithe.**

N.B. Caithfidh scrúdaitheoirí dul i gcomhairle le scrúdaitheoirí comhairleacha sna cásanna seo a leanas:

2. Caithfidh gníomhaíochtaí praiticiúla éagsúla a bheith i ngach tasc sa Staidéar Bia.
Má dhéanann iarrthóir gníomhaíocht phraiticiúil an athuair don dara tasc, marcálfaidh an scrúdaitheoir an ghníomhaíocht phraiticiúil athdhéanta mar a chuirtear i láthair í agus dícheadóidh sé/sí na marcanna a bhronntar as an ngníomhaíocht phraiticiúil athdhéanta is ísle marc.

3. **Má chríochnaíonn iarrthóir an fiosrúchán agus/nó an t-ullmhúchán agus an phleanáil agus/nó gnéithe an mheasúnaithe de thasc ach mura gcríochnaíonn sé/sí an t-ullmhúchán, pleanáil agus cur i bhfeidhm**, marcálfaidh an scrúdaitheoir na gnéithe críochnaithe den tasc mar a chuirtear i láthair iad. Dícheadófar na marcanna as **measúnú an chur i bhfeidhm**, áfach, áit a dtugtar faoi sin. Maidir leis na Tascanna 3, 4 agus 5, dícheadófar **measúnú ar shainriachtanais** freisin.

4. **Má chríochnaíonn iarrthóir an t-ullmhúchán agus an phleanáil agus/nó an cur i bhfeidhm agus/nó gnéithe an mheasúnaithe de thasc ach mura gcríochnaíonn sé/sí an fiosrúchán**, marcálfaidh an scrúdaitheoir na gnéithe críochnaithe den tasc mar a chuirtear i láthair iad. Dícheadófar marcanna as **measúnú ar shainriachtanais de thasc 1 agus 2** áfach, áit a dtugtar faoi sin.

5. **Mura sainítear an mhias/táirge a ullmhaíodh san fhiosrúchán**, ach má chomhlíonann sé riachtanais an taisc, bain an marc ábhartha a bhronntar (-1/-2/-4) faoi bhéilí/miasa/táirgí san fhiosrúchán.

6. Mura léiríonn an mhias roghnaithe ach **beagán scileanna próiseála** marc pro-rata.

7. **Mura bhfuil an mhias roghnaithe ag teacht go hiomlán** leis na riachtanais, m.sh.

A- mias **gan chócaráil** roghnaithe nuair a sonraíodh mias chócaráilte, Tasc 1, 2, 3 agus 4

B- mias **nach bhfuil oiriúnach do riachtanais an taisc,** Tasc 1, 2 agus 3

C- **an modh a fiosraíodh gan a bheith in úsáid agus an mhias roghnaithe á déanamh,** Tasc 4

D- Mias roghnaithe ina mbaintear ***ró-úsáid as bianna áise (saoráideacha),*** meascán muifíní áise (saoráideach), Tasc 4

Bain 8 marc SC ón marc iomlán a bronnadh as an tasc agus cuir isteach nóta míniúcháin ag deireadh an leathanaigh mheasúnachta.

8. **Mias nach gcomhlíonann riachtanais an taisc**, m.sh. milseog a ullmhaíodh in áit príomhchúrsa; ní bhronnfar marc ar bith.

Nóta Mínithe	**Míniú** Ná cuir na nótaí mínithe a leanas i bhfeidhm ach amháin i ndiaidh comhrá leis an Scrúdaitheoir Comhairleach

SC	**Cás curtha i bhfeidhm,** (-8 marc) 8 marc bainte ón marc iomlán a bronnadh **Níl an mhias roghnaithe ag teacht go hiomlán** leis na riachtanais, m.sh. (féach lch deireanach de na nótaí marcála) Ná cuir i bhfeidhm ach tar éis dul i gcomhairle leis an Scrúdaitheoir Comhairleach **Cuir SC** agus nóta mínithe ag **deireadh** an **leathanaigh mheasúnachta**
	Cuir isteach na nótaí mínithe seo de réir mar is cuí
A-	Mias ***gan chócaráil*** roghnaithe nuair a sonraíodh mias chócaráilte -Tasc 1, 2, 3 agus,4
B-	Mias ***nach bhfuil oiriúnach do riachtanais an taisc*** – *Tasc 1, 2 agus 3*
C-	***An modh a fiosraíodh gan a bheith in úsáid agus an mhias roghnaithe á déanamh*** – *Tasc 4*
D-	Mias roghnaithe ina mbaintear ***ró-úsáid as bianna áise (saoráideacha)***

REP	Gníomhaíocht phraiticiúil athdhéanta
ISW	Sraith Oibre Neamhchomhlíonta
P1	Gan aon luach uimhriúil
P2	Gan aon luach uimhriúil
P3	Gan aon luach uimhriúil
P4	Gan aon luach uimhriúil
P5	Gan aon luach uimhriúil
P6	Gan aon luach uimhriúil
P7	Gan aon luach uimhriúil
P8	Gan aon luach uimhriúil
P9	Gan aon luach uimhriúil
P10	Gan aon luach uimhriúil